

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

AK. GOD. 2015./2016.

Valentina Mikec

**Zahtjevi za redefiniranjem prostora i zgrada suvremenih
narodnih knjižnica:**

Primjer Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica

(diplomski rad)

Mentor: dr.sc. Ivana Hebrang Grgić, doc.

Zagreb, 2016.

Sadržaj

Uvod	3
I. dio – Teorijska podloga.....	4
1. Definicija i uloge narodne knjižnice	4
2. Prostor i zgrade knjižnica	5
3. Prostor i zgrade narodnih knjižnica u stručnoj literaturi.....	6
3. 1. Međunarodni stručni dokumenti	6
3. 2. Domaći standardi.....	10
3. 3. Priručnici za planiranje.....	13
4. Planiranje nove knjižnične zgrade	15
4. 1. Osobe uključene u planiranje	15
4. 2. Predplaniranje i procjenjivanje.....	17
4. 3. Dizajn knjižničnog prostora i organizacija knjižničnih zgrada	17
4. 4. Poželjne karakteristike	20
II. dio – Istraživanje o prostoru i zgradi kao pretpostavki djelovanja Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica.....	22
5. Metodologija istraživanja	22
6. Rezultati istraživanja.....	22
6. 1. Studija slučaja	22
6. 2. Anketa i promatranje.....	30
6. 3. Intervju	35
7. Zaključak istraživanja	39
Zaključak	41
Popis korištene literature	43
Prilozi	47
Sažetak.....	56
Summary.....	56
Biografija.....	57

Uvod

Knjižnice kroz povijest kontinuirano i sustavno unaprjeđuju svoje usluge i službe. U posljednjih nekoliko desetljeća suočavaju se sa suvremenim društvenim pojavama i razvojem novih tehnologija poput interneta koje mijenjaju postojeće i donose nove potrebe korisnika i društva.

Osim razvoja usluga i službi, nužan je i razvoj fizičkoga prostora knjižnice, knjižničnih zgrada i njihovog dizajna, koji su temelj i pretpostavka knjižnica (koje nisu u potpunosti digitalne). Budući da knjižnice više nisu zgrade ili prostorije kojima dominiraju isključivo police s knjigama, nego su postale mjesto sastajanja, učenja i zajedništva, izmijenjeni su i standardi, odnosno smjernice za njihove zgrade.

Tako će u prvome dijelu ovoga rada biti istražena teorijska podloga problematike zgrada i prostora narodnih knjižnica dostupna u stručnoj literaturi, zakonima i smjernicama, a dotaknut će se teme od zahtjeva za zgrade suvremenih knjižnica u domaćim i međunarodnim standardima, do osoba uključenih u njihovo planiranje.

Mnoge današnje narodne knjižnice u Hrvatskoj imaju potrebu za novim zgradama i odgovarajućim knjižničnim prostorom jer su mahom smještene u zgrade koje im ne osiguravaju dovoljno prostora i mogućnosti za proširenje i povećanje energetske učinkovitosti, što im otežava prilagođavanje suvremenim promjenama u tehnologiji i potrebama društva. Jedan od takvih primjera bit će istražen u drugom dijelu rada, pa će se pokušati odgovoriti na osnovno istraživačko pitanje o tome kako se Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica snalazi u odnosu na suvremene prostorne zahtjeve i dokazati glavnu hipotezu da se prilagođava potrebama u društvu, ali ne i prostorom.

I. dio – Teorijska podloga

1. Definicija i uloge narodne knjižnice

Općenita definicija knjižnice jest da je to uređena zbirka pisane, tiskane ili druge grafičke, zvučne, vizualne i elektroničke građe, a to može biti i naziv za zgradu ili prostor u kojem je zbirka smještena koji je obično posebno projektiran, izgrađen i opremljen za tu namjenu. Osnovne djelatnosti stručnog osoblja knjižnice, knjižničara, jesu sustavan odabir, prikupljanje, stručna obrada, pohranjivanje, zaštita, priprema i davanje na korištenje knjižnične građe¹.

Hrvatski Zakon o knjižnicama prema namjeni i sadržaju fonda razlikuje sljedeće vrste knjižnica: narodne, nacionalne, školske, sveučilišne, visokoškolske, općeznanstvene i specijalne knjižnice². Nezaobilazni čimbenik razvoja društva i njegov sastavni dio već su u 19. stoljeću postale narodne knjižnice. Shvaćanja prema kojima su one integralni dijelovi državnih, prosvjetnih i kulturnih politika u 20. stoljeću su se proširila po cijelom svijetu³, a u formuliranju njihove uloge važnu je ulogu imali su IFLA i UNESCO. Prema njihovom Manifestu za narodne knjižnice⁴ narodna knjižnica je ukratko „mjesno obavijesno središte, koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti.“ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice⁵ daju proširenu definiciju narodne knjižnice kao organizacije koju „osniva, podržava i financira određena zajednica putem lokalne, regionalne ili nacionalne vlasti ili drugog oblika organizacije. Ona osigurava pristup znanju, informacijama, cjeloživotnom učenju i djelima mašte pomoću niza izvora i službi, a na raspolaganju je svim članovima zajednice bez obzira na rasu, nacionalnost, dob, spol, religiju, jezik, invaliditet, ekonomski i radni status i obrazovanje.“ Njezine su glavne djelatnosti pružanje usluga i osiguravanje građe na različitim medijima, sve kako bi se zadovoljile obrazovne, informacijske potrebe te potrebe za osobnim razvojem i one vezane uz slobodno vrijeme pojedinaca i grupa. Njihova je važna uloga sudjelovati u razvoju

---

¹ Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130>. (21.7.2016.).

² Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997), 5(1998), 104(2000), 69(2009). Dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/745/Zakon-o-knji%C5%BEnicama>. (2.9.2016.).

³ Stipčević, A. Povijest knjige. 2. prošireno i dopunjeno izdanje. Zagreb : Matica hrvatska, 2006. Str. 707-713.

⁴ UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice 1994. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm. (27.6.2016.).

⁵ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrv. izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 15.

demokratskog društva omogućavanjem pristupa širokom i raznovrsnom rasponu znanja, ideja i mišljenja. Manifest nalaže kako se službe narodne knjižnice trebaju zasnivati na jednakosti pristupa svima, uz osiguravanje posebnih službi i građe za one korisnike koji se iz bilo kojeg razloga ne mogu služiti redovitim uslugama i građom. Zbirke i službe narodne knjižnice trebaju obuhvaćati tradicionalnu građu i sve odgovarajuće vrste nositelja obavijesti i suvremene tehnologije, trebaju biti visoko kvalitetne i primjerene mjesnim potrebama i uvjetima, a građa treba odražavati tekuća kretanja i društveni razvitak bez izloženosti bilo kakvom obliku cenzure. Jezgra službi narodne knjižnice trebaju biti promicanje čitalačkih navika od rane dobi, podupiranje osobnog i formalnog obrazovanja, omogućavanje kreativnog razvoja, poticanje mašte i kreativnosti, promicanje svijesti o kulturnom nasljeđu, uvažavanju umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija, osiguravanje pristupa raznovrsnim kulturnim izvedbama, održavanje dijaloga među kulturama i zastupanje kulturnih različitosti, podupiranje usmene tradicije, pružanje pristupa informacijama važnim za svakodnevni život i obavijestima o svojoj zajednici svim pojedincima i interesnim skupinama te poticanje razvoja informacijske i informatičke pismenosti.

2. Prostor i zgrade knjižnica

Ključna pretpostavka djelovanja knjižnica je knjižnični prostor, odnosno zgrada knjižnice, a prisjetimo se pritom i da je osnovno određenje narodne knjižnice prema UNESCO-ovom Manifestu „mjesno središte“.

Prostorima u koje su smještene od samih se početaka razvoja knjižnica pridaje osobita važnost. Zbog svojih društvenih uloga, knjižnice su i kao zgrade svojevrsni simboli sredina i kultura u sklopu kojih djeluju.

Kada su knjižnice počele dobivati vlastite zgrade, najčešće su građene monumentalne i reprezentativne građevine, smještene u isto tako reprezentativnim dijelovima gradova, u njihovim užim središtima. Za to postoje brojni primjeri, od slavne Aleksandrijske knjižnice, preko knjižnica u važnim središtima Rimskoga Carstva, do knjižnica u gradovima renesansne Europe sve do današnjih. Uz simboličnost i reprezentativnost, naglasak pri gradnji knjižničnih zgrada i prostora uvijek je bio na lakoj i brznoj

dostupnosti⁶. Osim toga, posebno važna funkcija knjižničnih prostora jest da su oni mjesto sastajanja i najbolje ozračje za druženje ne samo s knjigom, već i s drugim ljudima.

Društvene i tehnološke promjene donijele su velike promjene u knjižnicama pa se tako mijenja fokus koncepta knjižnica od usmjerenosti na zbirke prema usmjerenosti na povezanost, odnosno komunikaciju s korisnicima, i od usmjerenosti na čuvanje građe prema usmjerenosti na pristup informacijama, sve kako bi se odgovorilo na izazove društva 21. stoljeća koje je sve više digitalno i temeljeno na umreženim informacijama⁷. S obzirom na činjenicu da živimo u elektroničko doba, može se pretpostaviti da će knjižnice u budućnosti sve češće osim fizičke građe svojim korisnicima trebati pružati pristup digitalnoj građi i uslugama. Takav razvoj dovodi do potrebe da knjižnice trebaju ponovno evaluirati ne samo svoj način rada i usluge koje nude, već i svoje zgrade i prostore kako bi postigle ili očuvale učinkovitost i održivost knjižnične usluge.

3. Prostor i zgrade narodnih knjižnica u stručnoj literaturi

U domaćoj literaturi ne postoji udžbenik ili priručnik novijeg datuma na temu planiranja i organizacije knjižničnoga prostora. Dokumenti koji pri bilokakvom planiranju knjižničnog prostora ili zgrada mogu biti najkorisniji jer pružaju osnovne čimbenike koje treba razmotriti su službeni dokumenti knjižničarske struke.

3. 1. Međunarodni stručni dokumenti

Jedan od najvažnijih dokumenata na međunarodnoj razini u kojemu nalazimo usmjerenja za narodne knjižnice u kontekstu knjižničnog prostora i zgrada su IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice.

U IFLA-inim se smjernicama kao jedan od glavnih uvjeta za uspješno pružanje usluga u narodnim knjižnicama navodi fizička pristupačnost, jer koliko god usluge bile kvalitetne, one nemaju nikakvu vrijednost ako im se ne može pristupiti. Pritom je ključno da pristup službama i uslugama mora u najvećoj mogućoj mjeri odgovarati sadašnjim i potencijalnim korisnicima knjižnice. Nadalje, u kontekstu pristupačnosti navodi se kako narodna knjižnica mora biti smještena tako da u najvećoj mogućoj mjeri odgovara stanovnicima

---

⁶ Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj : od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015. Str. 304-314.

⁷ Niegaard, H., Latimer, K. Introduction : a new tool for planning library bulidings. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 8-10.

zajednice, pa je tako poželjno da bude smještena u blizini prometnog čvora i mjesta na kojima se odvijaju različite aktivnosti u zajednici, primjerice, u blizini trgovačkih i kulturnih centara. U određenim slučajevima može biti pozitivno kada narodne knjižnice dijele zgrade s drugim ustanovama, institucijama ili službama poput umjetničkih centara, galerija ili muzeja, mjesnih zajednica i sportskih objekata jer im takav smještaj može omogućiti privlačenje korisnika i financijske uštede. Također, knjižnica bi trebala biti dobro vidljiva i lako dostupna pješice, a po mogućnosti javnim prijevozom i osobnim vozilima, no u tom slučaju je potrebno osigurati odgovarajuće parkiralište, a u razvijenim gradskim i prigradskim područjima narodna knjižnica treba biti udaljena najviše 15 minuta vožnje osobnim vozilom⁸.

IFLA-ine smjernice navode elemente o kojima knjižničari i upravljačko tijelo knjižnice moraju voditi računa pri planiranju knjižnice, a to su funkcionalnost knjižnice, veličina knjižnice, namjena pojedinih prostora, uređenje prostora, pristup za osobe s fizičkim invaliditetom, oznake za korisnike, ambijent knjižnice, elektronička i audiovizualna oprema, sigurnost i mjesta za parkiranje. Osim toga navodi se i potreba za osiguravanjem fleksibilnosti u svim vidovima uređenja uključujući opremanje namještajem za smještaj tehnologije koja se sve brže mijenja te u skladu sa zahtjevima za knjižničnim službama i uslugama⁹. Što se tiče funkcionalnosti, knjižnica mora imati odgovarajući prostor za pružanje niza knjižničnih usluga u skladu sa strateškim planom knjižnice. Utjecaj na veličinu narodne knjižnice imaju jedinstvene potrebe određene zajednice, zadaće knjižnice i veličina njezinog fonda, raspoloživi resursi i prostor i blizina drugih knjižnica. Ti se elementi u različitim sredinama znatno razlikuju pa je zbog toga nemoguće predložiti univerzalne standarde za sve narodne knjižnice. Općenito gledano, narodna knjižnica treba nastojati nabavljati građu koja će zadovoljiti potrebe svih skupina i pojedinaca u zajednici, a raznolikost službi i prostor za svaku od njih ovisi o veličini knjižnice.

Nadalje, IFLA-ine smjernice pri planiranju nove knjižnice preporučuju razmatranje uključivanja¹⁰:

- knjižnične zbirke koja će sadržavati knjige i ostale vrste knjižnične građe (periodika, specijalne zbirke, zvučni zapisi, film, netiskana građa, digitalni izvori),

---

⁸ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrv. izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 57-58.

⁹ Ibid. Str. 58-59.

¹⁰ Ibid. Str. 59-60.

- mjesta za čitanje za različite skupine korisnika, koja uključuju mjesta za neobvezatno čitanje, istraživački rad, grupni rad i pojedinačno podučavanje te mjesta za rad u miru i tišini,
- pokretnih službi i prostora za njihove zbirke i pripremu,
- prostora za osoblje s radnim prostorom, prostorom za odmor i objed i sobama za sastanke,
- prostorija za sastanke za male i veće skupine u zajednici sa zasebnim pristupom, ulazom i toaletima,
- tehnologije (radne stanice za korisnike, CD i DVD uređaji, pisači, fotokopirni uređaji, skeneri, web kamere, čitači mikrofilmova i sl.),
- specijalne opreme (ormari, stalci, police, pretinci za različite vrste građe),
- dovoljno prostora za lako kretanje (15 do 20% prostora za korisnike i 20 do 25% prostora za osoblje), s osiguravanjem barem minimalnog pristupa za korisnike u invalidskim kolicima,
- kafeterije za veće knjižnice,
- prostora za tehničke službe u knjižnici (održavanje, spremišta, grijanje, ventilacija, dizala i sl.).

Što se tiče uređenja prostora, prema smjernicama okolica narodne knjižnice mora biti dobro osvijetljena i jasno označena, a njezin ulaz mora biti uočljiv i smješten na strani zgrade s koje joj većina korisnika pristupa te što više zapreka prilazu mora biti uklonjeno. Zgrada narodne knjižnice ne smije ograničavati mogućnost pojedinaca ili grupa da koriste svaki njezin dio, a pri njezinom se planiranju generalno treba izbjegavati stube i unutar i izvan knjižnice, a tamo gdje ih se ne može izbjeći potreban je alternativan pristup. Osvjetljenje knjižnice treba biti u skladu s međunarodnim i domaćim standardima. Ako knjižnica ima više katova, treba imati prostrana dizala. Navodi se i kako bi se korisnicima trebalo omogućiti vraćanje građe i izvan radnog vremena pomoću knjigomata, redovito provjeravati i po potrebi osiguravati pristupačnost i što je više moguće slijediti različite standarde za prilagođavanje zgrada osobama s posebnim potrebama¹¹.

Pri razmatranju pristupa policama, IFLA-ine smjernice navode da građa treba biti izložena u otvorenom pristupu i složena do visine koju korisnici mogu dosegnuti, a police trebaju biti prilagodljive i za pomicanje i za sve skupine korisnika. Uz to, namještaj namijenjen

---

¹¹ IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrv. izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 60.

djeci treba biti odgovarajuće veličine. Vanjske oznake knjižnica treba pomno osmisлити i dobro iskoristiti kao osnovni oblik promidžbe knjižnice. Također, unutrašnjost knjižnice i dijelovi zbirke trebaju biti označeni tako da ih korisnici mogu pronaći bez poteškoća, a prema potrebi trebaju biti i na brajici ili jezicima etničkih skupina. Radno vrijeme treba biti jasno istaknuto. Kao pomoć korisnicima pri snalaženju u knjižnici mogu se koristiti govorni kiosci, mrežni i zvučni vodiči. U obližnjim ulicama i gradskom središtu treba postaviti oznake koje će upućivati na knjižnicu. Također, na knjižnicu treba upućivati i sa svih relevantnih lokalnih mrežnih mjesta¹².

Smjernice naglašavaju i važnost ambijenta prostora knjižnice. On mora uključivati odgovarajući prostor za izlaganje i pohranu zbirke, odgovarajući, ugodan i privlačan prostor za korisnike koji će im omogućiti pravilno i njihovim potrebama prilagođeno korištenje knjižničnih usluga, tihi prostor za čitanje i učenje, prostor za sastanke različitih grupa, odgovarajući prostor za učinkovit rad osoblja, dovoljno igračaka i prostora za igru u prostoru namijenjenom djeci, prostor s odgovarajućom opremom za mlade te prilagodljivost budućim potrebama. Samo je po sebi razumljivo da se u knjižnici treba održavati prikladna mikroklima. Potrebno je osigurati i potrebne prostore za vozila kojima korisnici dolaze u knjižnicu¹³.

U IFLA-inim načelima za skrb i rukovanje knjižničnom građom navodi se da narodna knjižnica mora omogućiti pristup različitoj i neophodnoj elektroničkoj, računalnoj i audiovizualnoj opremi kako bi pomogla premostiti jaz između informacijski bogatih i informacijski siromašnih. Ravnatelj knjižnice odgovoran je za pokretanje, usklađivanje, primjenu i razvoj politike sigurnosti u knjižnici, za koju se treba posavjetovati s drugim knjižnicama, policijom i osobljem. Također treba redovito provjeravati i poduzimati mjere najveće moguće sigurnosti knjižnice za korisnike i osoblje, za slučajeve požara, prve pomoći, evakuacije ili drugih ozbiljnih nesreća, a ukoliko dođe do nesreće, moraju postojati odgovarajuće mjere za saniranje posljedica prirodnih katastrofa ili onih koje je izazvao čovjek¹⁴.

IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga narodne knjižnice naglašavaju da učinkovito iskorištena zgrada narodne knjižnice u velikoj mjeri pridonosi

---

¹² IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrv. izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 61.

¹³ Ibid. Str. 62.

¹⁴ IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom / sastavio i uredio Edward P. Adcock. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 18-19.

životnosti sredine u kojoj se nalazi i predstavlja obrazovni centar i mjesto sastajanja¹⁵. Zbog toga knjižničari moraju omogućiti da se sve njezine mogućnosti iskoriste radi boljitka cjelokupne zajednice.

3. 2. Domaći standardi

U Hrvatskoj su na temelju Zakona o knjižnicama, uzimajući u obzir UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice, utvrđeni minimalni uvjeti za obavljanje djelatnosti narodnih knjižnica u takozvanim Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj.

U dijelu Standarda¹⁶ koji govori o prostoru i opremi narodne knjižnice navedeno je ponajprije, slično kao u IFLA-inim smjernicama, da narodne knjižnice trebaju biti smještene u najgušće naseljenim dijelovima naselja s dobrim prometnim vezama s drugim dijelovima naselja. Nadalje, vanjski izgled i uočljiv natpis mora ukazivati na namjenu knjižnice. Ukoliko je knjižnica u zgradi koja ima i druge namjene, treba biti smještena u prizemlju zgrade, treba biti odvojena od prostorija za druge namjene i treba imati zaseban ulaz. Ako se gradi nova zgrada knjižnice, tada ona treba imati parkiralište i pristup za hendikepirane osobe. Zanimljivo je da je navedeno da tijekom planiranja nove knjižnice treba predvidjeti potrebe korisnika za sljedećih 20 godina, uz uvjet funkcionalnosti, preglednosti i prilagodljivosti. Važno je i potrebno unaprijed planirati instalacijske kanale i fiksne električne instalacije za optimalan broj tehničkih pomagala, priključak za kućnu antenu, te vertikalnu i horizontalnu komunikaciju. U kontekstu zaštite, u prostorima knjižnice potrebno je pripaziti na vlagu, visoke temperature, jako svjetlo, krađu, požare, poplave i druge elementarne nepogode. Sve prostorije za korisnike i za rad osoblja trebaju biti dobro osvijetljene ublaženim dnevnim svjetlom ili umjetnim osvjtljenjem, a podovi moraju biti prekriveni materijalom koji eliminira šumove, izolira od hladnoće, štiti od požara i koji je otporan na habanje.

U standardima su navedena i mjerila prema kojima bi trebalo planirati prostor narodnih knjižnica¹⁷:

---

¹⁵ Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

¹⁶ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 105(1997), 5(1998). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>. (2.7.2016.).

¹⁷ Ibid.

A) prema broju stanovnika

Broj stanovnika	Minimalna površina na 1.000 stanovnika
Do 10.000	45 m ²
10.000 – 20.000	42 m ²
20.000 - 35.000	39 m ²
35.000 – 60.000	35 m ²
60.000 – 100.000	31 m ²
Preko 100.000	28 m ²

B) prema jedinicama knjižnične građe

Površina knjižnice na svakih 1.000 jedinica građe	
15 m ²	Za posudbeni odjel
10 m ²	Za studijski odjel
7 m ²	Za lako dostupna spremišta
5,5 m ²	Za zatvorena spremišta

C) prema broju sjedala u čitaonicama

Broj sjedala u čitaonicama:

- 1 sjedalo na svakih 1.000 stanovnika u općinskim i gradskim knjižnicama od IV.-VII.¹⁸ tipa,
- 1 sjedalo na svakih 2.000 stanovnika u općinskim i gradskim knjižnicama od I.-III.¹⁹ tipa.

A za svako sjedalo treba predvidjeti:

- 3 m² u čitaonici dnevnog i tjednog tiska, čitaonici za djecu i mladež, te za upotrebu multimedijске građe,
- 2,4 m² u studijskoj čitaonici,
- 4m² za svakog stručnog djelatnika u posudbenom odjelu,
- 1,5 m² za svakog stručnog djelatnika u višenamjenskim prostorima,

¹⁸ Prema Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj narodne se knjižnice mogu svrstati u tipove prema broju stanovnika općina ili gradova:

VII. tip	za područje do 5.000 stanovnika,
VI. tip	za područje od 5.000 do 10.000 stanovnika ,
V. tip	za područje od 10.000 do 20.000 stanovnika,
IV. tip	za područje od 20.000 do 35.000 stanovnika.

¹⁹ Prema Standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj narodne se knjižnice mogu svrstati u tipove prema broju stanovnika općina ili gradova:

III. tip	za područje od 35.000 do 60.000 stanovnika,
II. tip	za područje od 60.000 do 100.000 stanovnika,
I. tip	za područje preko 100.000 stanovnika.

- najmanje 20 m² u igraonici za predškolce.

Nadalje, Standardi²⁰ ne ubrajaju površine dvorana za izložbe i druge kulturne i obrazovne aktivnosti u prosječne površine koje se određuju prema broju stanovnika. Navedeno je da je potrebno urediti prostore za stručni rad, tehničke poslove, garderobe, sanitarne čvorove za korisnike i osoblje te, uz hodnike i stubište, treba pribrojiti još najmanje 20% površine, da svaka narodna knjižnica mora imati prostor za posudbu i prostor za studijski rad korisnika te prostor za tehničku i sadržajnu obradu knjižnične građe.

Također, središnja općinska ili gradska narodna knjižnica mora u pravilu imati sljedeće prostore²¹: ulaz i garderobu, izložbeni prostor, prostor za informativnu službu, prostor za kataloge, prostor za posudbu (sa slobodnim pristupom korisnika, čitaonicom dnevnog i tjednog tiska, prostorom za studijski rad korisnika s priručnicima i periodikom, odjelom za odrasle, odjelom za djecu predškolskog uzrasta s igrotekom, odjelom za djecu i mladež sa slobodnim pristupom, čitaonicom i slušaonicom, prostorom za posebne fondove poput multimedije i zavičajne zbirke), spremišni prostor, prostor za rad stručnog, upravnog i administrativnog osoblja, prostor za tehničku obradu, dvoranu za predavanja, projekcije i slično, pomoćne prostorije, a o veličini knjižnice ovisi hoće li navedeni prostori biti odvojeni ili jedinstveni.

Opremu čine namještaj i tehnička oprema knjižnice. Prema Standardima oprema mora biti nova i funkcionalna, redovito servisirana i održavana. Osnovni namještaj u knjižnici čine jednostrane i dvostrane police za knjige, police za časopise za djecu i odrasle, kataložni ormarići, radni stolovi i stolice, kolica za knjige, ljestve, korita za slikovnice i ormari za igračke. To uključuje i držače i nosače za knjige, natpise za police i vizualnu komunikaciju u prostoru, izložbene panoe i drugo. Zahtjevi za namještaj su funkcionalnost, jednostavnost za održavanje i privlačnost boja i oblika uz sljedeće karakteristike²²:

- police za odjel za odrasle dužine 80-100 cm, širine 25 cm (dvostruka za dvostruke police), maksimalne visine 185 cm, s mogućnošću promjene unutarnjeg razmaka pojedinih polica. U spremištima se može upotrebljavati jednostavniji namještaj, a

---

²⁰ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 105(1997), 5(1998). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>. (2.7.2016.).

²¹ Ibid.

²² Ibid.

police mogu biti i više od dva metra. U većim spremištima preporučuju se pokretne police (kompaktusi);

- visina polica za odjel za djecu je maksimalno 165 cm;
- police za časopise i novine mogu biti namijenjene odraslima i djeci;
- kataložni ormarići za odrasle i djecu imaju kataložne kutije sljedećih unutrašnjih dimenzija: dužina 40-45 cm, dubina 10 cm i širina 13 cm, a svaka kutija mora imati šipku vodilicu. Broj kataložnih ormarića odnosno kataložnih kutija ovisi o veličini fonda i vrstama kataloga;
- radni stolovi i stolice za osoblje mogu biti standardni, a u čitaonicama za odrasle i djecu prilagođeni korisnicima;
- pult za posudbu građe, specijalni ormari za audio-vizualnu tehniku i multimedijску građu prilagođavaju se konkretnim prostorima i opremi.

Od osnovne tehničke opreme Standardi navode²³ telefon, telefaks, pisaći stroj, fotokopirni stroj, oprema za čitanje nekonvencionalnih publikacija (čitači za mikrofiš, mikrofilm...), audio-vizualna oprema (Hi-Fi linija, TV prijemnik, foto-aparat, skener, videorekorder, kamera i videoekran, kino i dijaprojektori, grafoskop i slično), računalna oprema i oprema za brzi prijenos podataka, PC za edukaciju i igre, pisači, modemi. Također, sva radna mjesta knjižničara moraju biti ujedno i računalni čvorovi povezani u lokalnu mrežu knjižnice. S druge strane, za zadovoljavanje potreba korisnika treba osigurati minimalni broj mjesta za rad korisnika prema sljedećoj tablici:

Broj aktivnih korisnika knjižnice	Broj mjesta za rad korisnika
Do 500	1
500 – 2.000	3
2.000 – 5.000	5
5.000 – 8.000	8
Više od 8.000	1 na svakih 1.000 korisnika

3. 3. Priručnici za planiranje

Od velike pomoći i koristi pri evaluaciji postojećeg stanja zgrade knjižnice i planiranju nove mogu biti i brojni priručnici. U velikoj većini slučajeva radi se o stranim

²³ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 105(1997), 5(1998). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>. (2.7.2016.).

publikacijama. Jedan od takvih najčešće preporučenih priručnika je onaj autora Sannwalda, koji je pisan u formi upitnika s pitanjima koja upućuju na provjeravanje gotovo svakog aspekta prostora i funkcije u zgradi knjižnice. Takav priručnik može biti koristan alat jer osigurava da se pri planiranju ne previde ključni elementi u dizajnu prostora knjižnice. Sannwaldov upitnik dotiče se sljedećih elemenata²⁴:

- Planiranja zgrade i arhitekture, uključujući elemente poput indikatora nezadovoljstva postojećom zgradom, alternativa novogradnji i osobama uključenim u planiranje nove knjižnice koje nisu knjižničari,
- Razmatranja i odabira lokacije nove knjižnice,
- Generalnih elemenata koje treba razmotriti pri planiranju vanjštine građevine,
- Unutarnje organizacije zgrade,
- Pristupačnosti za sve skupine korisnika,
- Telekomunikacija, električne i druge opreme,
- Dizajna unutrašnjosti knjižnice, namještaja i potrebne stručne opreme,
- Polica za knjige i drugog namještaja za odlaganje,
- Instalacija i postrojenja,
- Sigurnosti zgrade,
- Održavanja zgrade i njezinog okruženja,
- Evaluacije zgrade prije i nakon useljenja,
- Organiziranja događaja poput svečanog otvaranja i sl.

U domaćem kontekstu za planiranje nove zgrade koristan oslonac i obrazac može biti tekst Programске osnove za novu zgradu Gradske knjižnice Rijeka²⁵, objavljen 2007. godine koji temeljem poslanja, pokazatelja o djelatnosti i podataka o stanovništvu raspravlja konkretnu lokaciju i objekt nove knjižnice.

Od mrežno dostupnih materijala, važno je spomenuti portal Librarybuildings.info²⁶. Radi se o europskoj bazi podataka koja okuplja i prezentira najbolje nove knjižnične zgrade u Europi koje mogu poslužiti kao inspiracija drugima.

---

²⁴ Sannwald, W. W. Checklist of library building considerations. 4th ed. Chicago ; London : American Library Association, 2001. Str. III-VII.

²⁵ Programска osnova za novu zgradu Gradske knjižnice Rijeka : projektni zadatak (idealno rješenje) : nova zgrada knjižnice na Klobučarićeveu trgu. Rijeka : Gradska knjižnica, 2007. URL: <https://svevid.loccloudhosting.net/files/original/a6788ed8cf8f3f7e09c3e6b27fb7b044.pdf>. (21.7.2016.).

²⁶ Librarybuildings.info. // Librarybuildings.info. URL: <http://www.librarybuildings.info/>. (27.7.2016.).

4. Planiranje nove knjižnične zgrade

Općenito, neki su od osnovnih principa prema kojima treba planirati projektirati knjižnice da se svakome dijelu zgrade može jednostavno pristupiti, da zgrada bude funkcionalna i odgovarajuće veličine te da svaki prostor ima grijanje i ventilaciju, i gdje god je moguće dnevno svjetlo.

Knjižnica kao tip zgrade postoji tisućama godina i cijenjena je kao građevina od presudne važnosti za društvo. Unatoč promjenama u konceptu, fizički smještaj zgrade je vrlo važan za privlačnost i uspjeh knjižnice. Ono što uvijek treba uzeti u obzir pri odabiru lokacije na kojoj će biti nova knjižnica jest ravnoteža potrebe za centralnom lokacijom i potrebe za odgovarajućim prostorom²⁷. Centralna lokacija pruža visoku vidljivost u lokalnom području i na taj način knjižnica dopire i do potencijalnih korisnika. Na izbor lokacije utječu i potrebe za odgovarajućom količinom unutarnjeg i vanjskog prostora i ugodnim okruženjem.

Važan utjecaj na arhitekturu i dizajn suvremenih knjižnica imaju čimbenici poput promjena u informacijskoj tehnologiji, sve važnije uloge knjižnice kao mjesta u zajednici, potrebe za prostorom maksimalno opremljenim tehnologijom, trenda gradnje višenamjenskih prostora, naglaska na pravo dostupnosti i jednakog pristupa za sve, povećanja mjera sigurnosti od krađe, isticanja važnosti održivog dizajna (zelena knjižnica) i populariziranja kafeterija kao dijelova knjižnica²⁸.

4. 1. Osobe uključene u planiranje

Od osoba uključenih u planiranje knjižnice, što se tiče osoblja knjižnice, važno je da što više njih da vlastiti prilog u toj raspravi jer mogu imati koristan uvid u problematiku s obzirom na aspekte svoga rada. Također, ne smije se previdjeti ni korisnike knjižnice jer je i njihovo znanje relevantno. Razumljivo je da se nova knjižnica treba prilagoditi i njihovim zahtjevima i potrebama. Projekt od samog početka treba imati potporu upravnoga vijeća knjižnice čiji će članovi sudjelovati u raspravi i planiranju jer taj proces ne zahtijeva

---

²⁷ Niegaard, H. Site & Location. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 229-236.

²⁸ Sabolović-Krajina, D. Narodna knjižnica kao središte lokalne zajednice u suvremenom društvu : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2016. URL : <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/6373/1/doktorski%20rad%20dijana%20sabolovic%20krajina.pdf>. (6.7.2016.).

samo knjižničarske, već i političke vještine²⁹. Vrijedan dodatak timu koji odlučuje o projektiranju knjižnice je knjižničarski savjetnik s iskustvom u tom području. Njegova je uloga u suštini podupirati i po potrebi voditi knjižničare u tom procesu, primjerice, pri artikuliranju potreba knjižnice.

Ključnu ulogu u planiranju nove knjižnice ima voditelj ili ravnatelj knjižnice³⁰. To je osoba koja na temelju vlastitog rasuđivanja i profesionalnog znanja mora nadzirati, voditi, nadgledati i kontrolirati proces planiranja nove knjižnice. Kako bi motivirao tim, odnosno osoblje, trebat će delegirati odgovornosti na određenim područjima. Njegovo djelovanje i odluke trebaju postati okosnica planiranja, organizacije, vodstva i kontrole kako bi se ostvarila uspješna suradnja s lokalnim vlastima, organizacijom knjižnice, arhitektima, savjetnicima, izvođačima radova i izgradila najbolja knjižnica s najvećom mogućom učinkovitošću i uštedom.

Pri planiranju knjižnice ne smije se zanemariti uloga arhitekta. Osim potpunog shvaćanja karakteristika knjižnice koje zgrada knjižnice treba imati, arhitekt će trebati razumjeti neke posebne principe poput filozofije knjižnice, potrebe za prostorom, automatizacije, elektroničke komunikacije i potrebnog i odgovarajućeg namještaja. Na ove aspekte knjižničnih zgrada i prostora arhitektu trebaju ukazati knjižničari koji će ga usmjeriti na relevantnu literaturu, a korisno je i posjećivanje drugih knjižnica koje su se suočile sa sličnim problemom³¹. Pretpostavka je da arhitekt najvjerojatnije neće moći projektirati zadovoljavajuću zgradu knjižnice, ako prethodno ne stekne jasno razumijevanje njezinih funkcija i načina na koje će se te funkcije obavljati. Opasnost je u tome što različiti tipovi knjižnica imaju različite potrebe u vidu prostora i okruženja³², ali i u tome smislu smjernice mogu dati knjižničari.

---

²⁹ Ratcliffe, F. W. Preparing for the planning and design of a library building. // *Library buildings : preparations for planning : proceedings of the seminar held in Aberystwyth, August 10-14, 1987* / edited by Michael Dewe. München ; New York ; London ; Paris : K. G. Saur, 1989. Str. 13-28.

³⁰ Renes, W. R. The role of the librarian in the planning process of library buildings. // *Library buildings : preparations for planning : proceedings of the seminar held in Aberystwyth, August 10-14, 1987* / edited by Michael Dewe. München ; New York ; London ; Paris : K. G. Saur, 1989. Str. 29-48.

³¹ Faulkner-Brown, H. Planning and designing library buildings : the tuition of architects. // *Library buildings : preparations for planning : proceedings of the seminar held in Aberystwyth, August 10-14, 1987* / edited by Michael Dewe. München ; New York ; London ; Paris : K. G. Saur, 1989. Str. 49-62.

³² Thompson, G. Planning and design of library buildings. 2nd ed. London : The Architectural Press Ltd. ; New York : Nichols Publishing Company, 1977. Str. 9.

4. 2. Predplaniranje i procjenjivanje

Stručna literatura gotovo uvijek navodi kako je takozvano predplaniranje najvažniji stupanj procesa planiranja nove zgrade. Za taj je stupanj ključno da se prepoznaju i definiraju potrebe buduće knjižnice i zatim formulira prijedlog za novu zgradu knjižnice, a on uključuje raspravu o potrebama knjižnice u koju su uključeni osoblje i korisnici knjižnice i osnivanje odbora koji će raspravljati i odlučivati o tome problemu.

Kako bi se prilagodile suvremenim zahtjevima, knjižnice trebaju prilagoditi svoje djelovanje, a to uključuje i poslovanje u starim zgradama i izgradnju novih. Nema jedinstveno primjenjivog načina na koji će se tradicionalna knjižnica temeljena na zbirkama transformirati u knjižnicu 21. stoljeća, no kako bi se osigurala učinkovita knjižnična djelatnost orijentirana prema budućnosti, preporučuje se provođenje detaljnih analiza konteksta unutar kojeg će knjižnica morati funkcionirati u bliskoj budućnosti i dugoročno. Također, treba se smisliti strategija koja će uključiti modernizaciju fizičke knjižnice, kao i uvođenje novih usluga i djelatnosti. Ti se zadaci trebaju provesti prije same izgradnje³³ kako bi se mogla procijeniti potreba za prostorom.

Nakon procjenjivanja potreba knjižničnih djelatnosti u određenim definiranim kategorijama, projektanti mogu izračunati koliko je prostora za njih potrebno jednostavnim formulama. Te kategorije uključuju prostore za zbirke i knjižničnu građu, za korisnike i osoblje knjižnice, prostore za sastanke i programe, prostore za druge raznovrsne funkcije, tehničku službu i drugo³⁴. Primjerice, ako narodna knjižnica odluči da treba imati prostor za događanja u knjižnici u koji bi trebalo stati do 125 ljudi, ako je za svaku osobu potreban 1m², a za pozornicu 15m², onda se nameće zaključak da je za takav prostor potrebno 140m² ($125 \times 1\text{m}^2 + 15\text{m}^2 = 140\text{m}^2$).

4. 3. Dizajn knjižničnog prostora i organizacija knjižničnih zgrada

S obzirom na promjene u knjižničarskom poslu i poslovanju knjižnica, treba se prilagoditi i dizajn knjižnica. Dizajn tradicionalnih knjižnica odgovarao je paradigmi tradicionalnih knjižnica s primarnim fokusom na izgradnju zbirke čije su zgrade nerijetko smatrane neprivlačnima i negostoljubivima. Zato se danas, kada je fokus djelovanja

---

³³ Niegaard, H. Reinventing the Physical Library : libraries in a new context. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 30-46.

³⁴ Dahlgren, A. C. Investigating the need for space. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 47-54.

knjižnica na korisnicima, preporuča orijentiranje dizajna suvremenih knjižnica prema marketinškim konceptima. Oni naglašavaju da dizajn knjižnica ne počinje od zbirke, već od korisnika i njihovih iskustava u knjižnici. Takav marketinški pristup pokazao se učinkovitim u prilagođavanju knjižnica promjenama u bazi njihovih korisnika i osigurao je da knjižnice svojim djelatnostima uspijevaju zadovoljiti njihove potrebe. Opseg usluga i djelatnosti knjižnica obuhvaća od pristupa informacijama i istraživanja do korištenja računala, usluga ispisivanja i podučavanja informacijskih vještina, a uključuje individualnu uslugu osobno, telefonom ili preko mreže. Strategije diseminacije usluga i njihovo promoviranje omogućavaju da informaciju dobije onaj koji ju treba. Dizajniranje same knjižnice, odnosno njezinih materijalnih uvjeta usredotočeno na ovakav marketing omogućuje preživljavanje i uspjeh knjižnica te prijeko potreban prostor za zajednicu³⁵.

Pojava elektroničkih izvora uzrokovala je brojne promjene, kako u društvu, tako i u knjižnicama, te se naglašava kako oni koji će trebati informaciju u budućnosti neće morati doći u knjižnicu, ali će morati željeti doći u knjižnicu. Zato je važno da prostor suvremene knjižnice bude privlačan, gostoljubiv i fleksibilan, a pri dizajnu na umu treba imati i tipove korisnika, odnosno način na koji oni koriste knjižnicu. Primjerice, samo je po sebi razumljivo da svi prostori knjižnica moraju biti dostupni osobama s invaliditetom.

Osnovni čimbenici koje treba uzeti u obzir pri dizajniranju prostora knjižnice jesu ambijent, fleksibilnost, zone i prostorna povezanost³⁶. Ambijent javnog prostora knjižnice treba biti privlačan i gostoljubiv, bez obzira na njegovu funkciju. Boja, osvjetljenje, dizajn interijera i umjetnički predmeti su faktori koji imaju važnu ulogu u stvaranju atmosfere, isto kao i sama arhitektura. Kako se mijenjaju i proširuju djelatnosti knjižnica pri planiranju knjižnica će se vjerojatno sve češće ciljati na slobodnije tlocrte i prilagodljive rasporede unutarnjeg prostora. Upravo će ta prilagodljivost biti ključni faktor u rasporedu i dizajnu prostora knjižnica jer će većina prostora trebati biti prilagodljiva promjenama u načinu njihova korištenja. Planiranje zona i prostorna povezanost velik su izazov jer je teško zadovoljiti zahtjeve koji su nerijetko konfliktni, na primjer, prostori namijenjeni bebama i maloj djeci imaju različite zahtjeve od onih za tihi rad i učenje. Logično je rješenje tog problema stvaranje različitih zona za različite aktivnosti, primjerice, zone za

---

³⁵ Schmidt, J. Unlocking the library : library design from a marketing perspective. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 55-67.

³⁶ Latimer, K. Users and public space : what to consider when planning library space. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 68-82.

djecu i zone za učenje. Svaka se zona mora svojom namjenom jasno izdvajati od druge i imati odgovarajući namještaj, osvjetljenje, akustiku i druge elemente dizajna. Primjerice, uslužni pultovi korisnicima moraju biti vidljivi, prostor ne smije imati prepreka, a cirkulacija ljudi mora biti neometana.

Postoje i specifične potrebe javnih prostora knjižnice. Što se tiče zbirke, treba se uzeti u obzir koje vrste građe korisnici trebaju i kako ju najučinkovitije čuvati, izložiti i kako joj pružiti pristup. Treba se dobro razmisliti o tipovima prostora za sjedenje i učenje jer su danas korisnici knjižnica izrazito individualni pa trebaju i formalne i neformalne prostore za sjedenje. S obzirom na rast broja elektroničkih izvora podataka, korisnicima treba biti omogućen pristup računalima u knjižnici, ali trebaju postojati mjesta gdje će korisnici moći priključiti vlastita prijenosna računala. U knjižnicama uvijek postoji potreba za prostorima za sastanke, grupno učenje, seminare i konferencije, a njihovu fleksibilnost i iskoristivost povećavaju elementi poput kliznih vrata i informacijsko-komunikacijske tehnologije. Osim toga, u zadnje se vrijeme spominje i potreba za prostorima koje tradicionalne knjižnice nemaju, a to su internet-kafići (engl. *internet cafés*) i kafići za učenje (engl. *learning cafés*) u kojima se korisnici mogu opušitati i razmjenjivati informacije u neformalnom okruženju te prostori za izložbe i prodavaonice u kojima bi se moglo naći knjige i pribor za pisanje. Uslužni i info-pultovi moraju biti smješteni centralno, jasno označeni i gostoljubivi³⁷.

Što se tiče konfiguracije internog prostora za osoblje knjižnice, on treba biti podijeljen na dvije velike grupe, jedan za administrativne urede, a drugi za pripremu obradu građe, zbirke i pripremu izložbi. Ti prostori trebaju biti u blizini javnih prostora knjižnice. S obzirom na suradnje s drugim ustanovama, knjižnice trebaju imati i primaće prostore te prostore za skladištenje. Prostori za različite aktivnosti i funkcije poput obuke osoblja, fotokopiranja, internih sastanaka, održavanja, kuhinja, toaleta i slično trebaju biti smješteni tako da ne ometaju cirkulaciju ljudi u knjižnici. Najvažniji zahtjevi kod planiranja internog prostora za osoblje knjižnice su maksimalna funkcionalnost, učinkovitost horizontalne i vertikalne komunikacije, kvaliteta prostora u smislu udobnosti i drugih ljudskih faktora te, konačno, ostavljanje mogućnosti za prilagođavanje prostora u slučaju budućeg razvoja³⁸.

---

³⁷ Latimer, K. Users and public space : what to consider when planning library space. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 68-82.

³⁸ Bisbrouck, M.-F. Configuring internal staff areas. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 83-95.

4. 4. Poželjne karakteristike

Smatra se da dobar prostor knjižnice treba imati deset važnih karakteristika kojima bi projektanti trebali težiti i koje bi upravitelji knjižnica trebali imati na umu³⁹:

- Funkcionalnost, što znači da prostor knjižnice treba funkcionirati prema namjeri i svrsi, dobro izgledati i biti trajan,
- Prilagodljivost, što znači da prostor knjižnice treba biti prilagodljiv, u smislu da se način njegove upotrebe može lako izmjenjivati,
- Pristupačnost, što znači da prostor knjižnice treba biti društveni prostor koji je ugodan, jednostavan za korištenje i koji omogućava samostalnost u kretanju,
- Raznolikost, što znači da knjižnica treba imati prostore učenje i istraživanje, ali i prostore za rekreaciju i raznovrsne medije,
- Interaktivnost, što znači da prostor knjižnice treba biti dobro organiziran te da treba omogućavati povezanost između korisnika i usluga,
- Pogodnost, što znači da prostor knjižnice treba biti visoko kvalitetan i human te da treba poticati i nadahnjivati,
- Prilagođenost okoline i okolišu, što znači da prostor knjižnice treba imati odgovarajuće uvjete za korisnike knjige i računala te da zgrada treba biti ekološki prihvatljiva,
- Sigurnost, što znači da prostor knjižnice treba biti siguran za ljude, zbirke, opremu, podatke i zgradu,
- Učinkovitost, što znači da knjižnica treba ekonomično raspolagati troškovima vezanima uz prostor, osoblje i održavanje,
- Prilagođenost informacijskoj tehnologiji, što znači da prostor knjižnice treba omogućavati osoblju i korisnicima potpuno iskorištavanje napretka u informacijskoj tehnologiji,

i dodatna jedanaesta karakteristika:

- takozvani „wow“ faktor, koji čini knjižnicu mjestom nadahnuća koje odražava duh institucije i umove njezinih korisnika.

---

³⁹ McDonald, A. The Top Ten Qualities of Good Library Service. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 13-29.

U kontekstu tih karakteristika trebala bi se procjenjivati rješenja i ideje za zgradu knjižnice i dizajn njezinoga prostora. Davanje prioriteta nekima od karakteristika nad drugima treba biti u skladu s misijom i vizijom knjižnice, njezinim planiranim uslugama i djelatnostima. Taj popis karakteristika može služiti kao smjernica ne samo za izgradnju novih zgrada, već i za prilagođavanje starih, no ne predstavlja propisani recept za uspjeh.

II. dio – Istraživanje o prostoru i zgradi kao pretpostavki djelovanja Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica

Nakon što je u prvom dijelu rada obrađena je teorijska i zakonska podloga problematike knjižničnih zgrada i prostora, u ovome će dijelu rada biti prikazan primjer Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“, jedne od brojnih narodnih knjižnica u Hrvatskoj koje imaju potrebu za novom zgradom i dodatnim, funkcionalnijim prostorom.

5. Metodologija istraživanja

Kao što je već navedeno, u prvome je dijelu rada analizirana relevantna literatura iz područja knjižničarstva koja se odnosi na problematiku knjižničnih zgrada i prostora. U drugome dijelu rada, temeljem literature i korištenjem različitih metoda analiziran je primjer Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“.

Korištene su kvalitativne i kvantitativne metode istraživanja⁴⁰. U okviru kvalitativnih metoda, korištene su metoda studije slučaja, metoda polustrukturiranog intervjua i metoda promatranja, dok je kao kvantitativna metoda korištena anketa.

6. Rezultati istraživanja

6. 1. Studija slučaja

Ovom metodom detaljno je analiziran slučaj Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ u odnosu na problem istraživanja. Obrađena je dostupna literatura o povijesti Knjižnice u kontekstu problema zgrade Knjižnice, misiji i viziji Knjižnice te njezinom radu i planiranju za budućnost, a dan je i opis trenutnog stanja prostora i zgrade Knjižnice te jednog od prijedloga za njezinu novu zgradu.

6. 1. 1. Povijest Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u kontekstu problematike knjižnične zgrade i prostora

Godine 1846. u Koprivnici je osnovana prva čitaonica, takozvani kasino. Do kraja 19. stoljeća osnovano je nekoliko čitaonica koje su djelovale kao središta društveno-

---

⁴⁰ Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima : kako osmisliti, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb : M.E.P., 2011. Str. 1-112.

kulturnog života grada. Gradska knjižnica i čitaonica osnovana je 1945. godine⁴¹ te je otada selila sedam puta, a u sadašnju, vlastitu zgradu uselila je 25. svibnja 1981. godine. Radi se o adaptiranoj gradskoj palači na glavnom gradskom trgu sagrađenoj 1865. godine koja je spomenik kulture prve kategorije. Njezin je fond tada činilo 30.000 knjiga, a predviđeni je kapacitet nove zgrade bio 60.000 naslova. Ujedno, zahvaljujući rješenju projektnog arhitekta Lenka Pleštine, Knjižnica je dobila 600 m² prostora, dvostruko više od prostora koji je koristila dotada. Knjižnica u razdoblju do početka devedesetih godina 20. stoljeća, između ostalog i zahvaljujući rješavanju problematike prostora, unaprjeđuje svoje poslovanje i djelatnosti te formira zasebne odjele i službe (Dječji odjel s pričaonicom, Odjel beletristike/Odjel za odrasle, Studijski odjel sa zavičajnom zbirkom, Odjel nabave i obrade, Matična služba, Bibliobusna služba) i širi mrežu knjižnica u općini. Uz useljenje u vlastitu zgradu, važna je pozitivna prekretnica u radu koprivničke knjižnice bio 1. siječnja 1991. kada Knjižnica izlazi iz zajednice s drugim gradskim kulturnim ustanovama i postaje samostalnom ustanovom, otkada djeluje pod nazivom Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica⁴².

U drugoj se polovici devedesetih koprivnička knjižnica učvršćuje kao informativno, kulturno i multimedijalno središte grada i županije, a s obzirom na sve veće potrebe građana, nove usluge i sve više građe, javila se potreba za adaptacijom i proširenjem prostora. Idejni projekt ponovno je povjeren arhitektu Lenku Pleštini i njegovim suradnicima, u suradnji s ravnateljicom knjižnice i stručnom suradnicom za opremanje knjižnica⁴³. Glavni i izvedbeni projekt adaptacije i rekonstrukcije Knjižnice izrađen je 1997. godine, kada se počela izvoditi i prva faza projekta kojom je za korištenje adaptiran i proširen podrumski prostor od 167 m². Iduća faza počela je 1998. godine, a završila početkom 1999. godine. Odjel za odrasle proširen je na čitavo prizemlje, a radi što većeg iskorištenja prostora, ulaz više nije bio na pročelju zgrade, već je otada u veži koju Knjižnica dijeli s Kinom Velebit. Prizemlje je dobilo i novi čitaonički prostor, kutak za računalno pretraživanje i mjesto za dobivanje informacija, a knjige su smještene na novim policama. Iznad prizemlja, na polukatu je smješten Dječji odjel s prostorom za knjige,

---

⁴¹ O Knjižnici : povijest. Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=18&n=2>. (4.7.2016.).

⁴² Sabolović-Krajina, D. Gradska knjižnica i čitaonica u Koprivnici 1945.-1994. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 70-114.

⁴³ Vugrinec, Lj. Lokacije i adaptacije Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica od 1945. godine do danas. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 172-189.

dječjom čitaonicom, pričaonicom i kompjuterskom radionicom s glazbenom slušaonicom. Godine 2001. knjižnica je postala djelomično dostupna za građane s invaliditetom postavljanjem prilaznih kosina za invalidska kolica i interfona na ulazu. Krajem 2002. godine otvoren je Stručno-znanstveni odjel u novom potkrovlju zgrade koji je zamijenio dotadašnji neprimjeren prostor starog Studijskog odjela na prvom katu. Krajem 2003. godine dovršen je proces adaptacije i rekonstrukcije zgrade preuređenjem prvog kata Knjižnice s čitaonicom i prostorijama za interne službe⁴⁴.

6. 1. 2. Opis trenutnog stanja prostora i zgrade Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica

Knjižnica je smještena u nenamjenski građenu zgradu, gradsku palaču, čijim prostorom raspolaže već 35 godina. Kao što je prethodno opisano, zgrada je prošla dva projekta adaptacije i proširivanja za potrebe koprivničke knjižnice te sada njezinu elevaciju čini ukupno šest etaža, što uz prizemlje i dva kata uključuje podrumski prostor spremišta (koji nije na slikovnom prikazu), polukat iznad prizemlja i potkrovlje iznad drugog kata (Prilog 3).

Pročelje Knjižnice (Prilog 1) gleda prema Gradskom parku uz Zrinski trg (Prilog 2), a ulaz je sa zapadne strane u haustoru koji knjižnica dijeli s Kinom Velebit čiji kompleks joj je pridružen sa stražnje strane. U sjevernom dijelu prizemlja nalazi se stubište koje vodi na prvi kat, prednja soba s ormarićima za korisnike, interna soba s toaletima te soba s uslužnim pultom, kružnim stubištem koje vodi u podrum i U-stubištem koje vodi na polukat. U južnom dijelu prizemlja nalazi se prostor Odjela za odrasle s policama, mjestima za korisnike, info-pultom i manjim stubištem koje vodi na polukat (Prilog 4).

Na polukat (Prilog 5) se dolazi stepeništem iz sjevernog dijela prizemlja. Sjeverni dio čine soba s uslužnim pultom, soba koja služi kao igraonica za djecu te računalna igraonica iz koje se ulazi u južni dio Dječjeg odjela (koji je zapravo galerija nad polovicom tlocrta Odjela za odrasle), gdje se nalaze info-pult, čitaonica periodike s referentnom zbirkom, mjesta za rad i police za knjige.

Prvi kat Knjižnice (Prilog 6) čini stubište koje vodi u prizemlje i na drugi kat s hodnikom koji vodi u ostale glavne prostorije. Veći dio kata zauzimaju prostorije Službe za nabavu i

---

⁴⁴ Ujlaki, K. Moderna knjižnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica 1995.-2009. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 115-159.

obradu građe, Upravno-tehničke službe i Županijske matične službe. U sjeveroistočnom dijelu tlocrta prvoga kata nalaze se čitaonica tiska i mala prostorija za sastanke.

Na drugi kat (Prilog 7) na koji je smješten Stručno-znanstveni odjel ulazi se stubištem s prvoga kata. Cijeli je kat koncipiran prema principu otvorenog prostora, uz zapadnu, sjevernu i istočnu stranu popunjen je policama, dok je većina mjesta za rad u središnjem dijelu. Osim toga, ovdje se nalaze čitaonica periodike, mjesta za rad na računalima, uslužni pult i mjesta za rad osoblja.

U potkrovlju iznad Stručno-znanstvenog odjel (Prilog 8) nalaze se dvije galerije na koje se ulazi kružnim stepeništima i koje sadrže posebne zbirke građe koje se mogu koristiti samo u Stručno-znanstvenom odjelu.

Nakon završene adaptacije i proširenja iskoristiv prostor Knjižnice povećan je na 1.058 m², a u potpunosti je iskorištena svaka njegova raspoloživa površina. U godinama nakon adaptacije prostori se knjižnice redovito opremaju potrebnom i odgovarajućom opremom, uređuje se i vanjski dio građevine, a problemi s vlagom se do određene mjere rješavaju uređajima za odvlaživanje. Krajem 2006. godine završeno je klimatiziranje cjelokupnog prostora knjižnice⁴⁵.

Važno je napomenuti da osim same zgrade, odnosno svoga glavnog prostora Knjižnica ima i dislocirane prostore. Naime, 2011. godine Knjižnica je za potrebe proširenja spremišta knjiga dobila na korištenje dislocirani prostor u kompleksu koprivničkog Kampusu (bivšoj vojarni), u koji je krajem godine preseljen kompletni fond Bibliobusa, te garažu za bibliobus. Grad Koprivnica je 2015. godine kao Osnivač Knjižnice prepoznao problem prostora Knjižnice. Knjižnici je dodijeljeno još jedno spremište za pohranu knjiga na Trgu bana Jelačića⁴⁶.

6. 1. 3. Misija, vizija i planovi za budućnost

Misija je Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica biti obrazovno, informacijsko, multimedijско, (multi)kulturno i komunikacijsko središte grada Koprivnice

---

⁴⁵ Vugrinec, Lj. Lokacije i adaptacije Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica od 1945. godine do danas. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović” Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović” Koprivnica, 2010. Str. 172-189.

⁴⁶ O Knjižnici : povijest. Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=18&n=2>. (4.7.2016.).

i cijele županije koje građanima osigurava ravnopravan pristup izvorima znanja, informacijama i kulturnim sadržajima za raznovrsne kulturne, obrazovne i druge potrebe.

Vizija knjižnice za razdoblje od 2015. do 2019. godine je da bude „NOVA Multimedijalna knjižnica za kvalitetniji život u Koprivnici 21. stoljeća : središte znanja, socijalne osjetljivosti i međugeneracijske solidarnosti“ s glavnim ciljevima podizanja postojeće razine u obavljanju temeljnih djelatnosti i usluga, postizanja veće prepoznatljivosti institucije u općoj javnosti i učvršćivanja postojeće slike o inkluzivnoj knjižnici te izgradnje nove zgrade knjižnice koja će biti mjesto interakcije, inspiracije, inovacije i istraživanja. Kao posebni cilj naglašeno je stvaranje adekvatnih prostornih i kadrovskih preduvjeta za društveno-komunikacijski višeslojnu knjižnicu 21. stoljeća, a kao aktivnosti u ostvarivanju tih ciljeva osiguravanje urednih i dobro održavanih prostora, udobne i funkcionalne opreme, osiguravanje jasne signalizacije prostora i korištenje prostora Knjižnice i za druge potrebe lokalne zajednice⁴⁷.

6. 1. 4. Inicijative za rješavanje problema prostora Knjižnice

Sve veći prostorni problemi potaknuli su knjižničare na intenzivna promišljanja i upoznavanje gradske uprave i šire javnosti za potrebom izgradnje nove zgrade gradske knjižnice pa su gradonačelnici Koprivnice u srpnju 2012. uručili prijedlog radnog zadatka nove zgrade koprivničke knjižnice, dokument od sedamdesetak stranica koji su samoinicijativno i samostalno izradili, a koji sadrži opsežnu elaboraciju sadašnjih prostornih problema i definira potrebu za zgradom od 4.000 m². Osim knjižničara, u raspravu o prostornim problemima i budućoj knjižnici uključila se i šira stručna javnost i građanstvo na osam tribina u okviru Koprivničke agore 21, inicijative za pokretanje javnog raspravišta o ulozi kulture i obrazovanja u Koprivnici 21. stoljeća u kontekstu EU fondova⁴⁸.

Godine 2013. pojavilo se nekoliko ideja za rješavanje problema prostora Knjižnice⁴⁹: prva je bila širenje postojeće knjižnice prema Svilarskoj ulici (iza današnje Knjižnice), a druga

---

⁴⁷ Misija. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=22&n=2>. (14.7.2016.).

⁴⁸ Pronalaženje novih prostornih pretpostavki za rad. // Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u 2012. godini. 15.2.2013. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjesce_o_radu_Knjiznice_i_citaonice_Fran_Galovic_2012.pdf. (4.7.2016.).

⁴⁹ Projekti rješavanja prostornih problema Knjižnice. Spremište u kompleksu Kampus. Pripreme za osnivanje knjižničkog ogranka u kompleksu Kampus. Nova knjižnična zgrada. // Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u 2013. godini. 31.1.2014. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjesce_o_radu_Knjiznice_za_2013.pdf. (4.7.2016.).

izgradnja nove zgrade na parceli bivše Druge osnovne škole, ili na nekoj drugoj slobodnoj parceli, također u središtu grada.

S obzirom na to da u 2014. godini nije došlo do značajnijih pomaka u rješavanju problema prostora knjižnice, u 2015. godini koprivnički su knjižničari uložili još veći napor u pronalaženju prostora u postojećoj knjižničnoj zgradi te su akcijama i programima upozoravali na ovaj problem (izložba – instalacija s knjigama iz spremišta koje nisu dostupne javnosti, odnosno u slobodnom pristupu kao niti 2/3 fonda Knjižnice⁵⁰).

Povodom obilježavanja 70. godišnjice osnivanja Gradske knjižnice u Koprivnici, 10. studenog 2015. godine održan je okrugli stol „Kakva knjižnica treba Koprivnici – novi trendovi u knjižničarstvu“ koji je poslužio kao nastavak i sažetak višegodišnjeg rada na promišljanju budućnosti knjižnice kao zajedničkog projekta građana, knjižničara i gradske uprave. Na okruglom stolu održana su tri izlaganja: prezentacija rezultata sociološkog istraživanja o stavovima stanovnika Koprivnice o ulogama i zadacima Knjižnice u životu i razvoju grada koje je provedeno u okviru doktorske disertacije ravnateljice Knjižnice, obrazloženje prijedloga koprivničkih knjižničara o mogućoj lokaciji buduće Knjižnice te vizualizacija mogućeg izgleda nove Knjižnice⁵¹.

Sociološko istraživanje pokazalo je da se knjižnica uspjela uklopiti u zahtjeve koje suvremeno društvo očekuje od narodnih knjižnice, no da nije ukorak sa suvremenim tendencijama i zahtjevima za arhitekturu i prostor knjižnica, što znači da u tom kontekstu ne predstavlja pretpostavku razvijanja suvremenih i višefunkcionalnih uloga narodnih knjižnica kao mjesta informiranja, obrazovanja, komunikacije, društvene integracije, društvene kohezije i društvene inkluzije. Također, potvrđeno je da su svi sudionici u lokalnoj zajednici važni u pozicioniranju knjižnice kao njezinog značajnog središta te da ih većina prepoznaje knjižnicu kao javni prostor, mjesto okupljanja i važan čimbenik u razvoju i ostvarivanju ciljeva lokalne zajednice⁵².

Nadalje, knjižničari su s jedne strane kao glavne prednosti stare zgrade naveli smještaj u središtu grada, reprezentativnost zgrade, objedinjenost glavnih usluga i zbirke te simbolički

---

⁵⁰ Stvaranje pretpostavki za novu zgradu gradske knjižnice. // Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u 2015. godini. 5.2.2016. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/IZVJESCE_O_RADU_KNJIZNICE_U_2015_GODINI.pdf. (4.7.2016.).

⁵¹ Osvrt i zaključci s okruglog stola „Kakva knjižnica treba Koprivnici?“. Drava.info. 27.11.2015. URL: <http://drava-info.hr/2015/11/osvrt-okrugli-stol-kakva-knjiznica-treba-koprivnici/>. (6.7.2016.).

⁵² Sabolović-Krajina, D. Kakva knjižnica treba Koprivnici – što kažu građani? Issuu. 10.11.2015. URL: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici___7d1f00f1199949. (6.7.2016.).

i emotivni značaj zgrade unutar lokalne zajednice. Osnovni su problemi zgrade fizički nedostupne usluge (zgrada je neprilagođena korisnicima s invaliditetom i poteškoćama u kretanju, a ne postoji mogućnost ugradnje dizala) i zagušenost prostora opremom, prometna nepristupačnost (zgrada se nalazi u pješačkoj zoni, nema parkirališta i tako predstavlja problem ne samo za korisnike, već i za dostavu i bibliobus) i nemogućnost proširenja u sadašnjem okviru, premalo prostora za boravak korisnika i pružanje usluga (najveći problem su potrebe beba, djece i mladih), premalo prostora za programe namijenjene javnosti, premalo prostora za smještaj građe i opreme (samo je $\frac{1}{4}$ fonda dostupna u slobodnom pristupu, a Knjižnica ima i dva dislocirana spremišta), preveliki troškovi učinkovitog i trajnog saniranja vlage sa sadašnjom svrhom zgrade te prepreke u stručnom radu kao rezultat konfiguracije prostora. Prema važećim propisima, sa 1.058 m^2 prostora Knjižnica zadovoljava 38% Standarda za narodne knjižnice te joj trenutno nedostaje 2.300 m^2 za posudbene odjele, čitaonice, dvorane i učionice i 500 m^2 za prostore za stručni rad, tehničke poslove, spremišta, garderobe, sanitarne čvorove, hodnike, stubišta i slično. Okvirno, s rastom fonda za 20 godina, Knjižnici je potreban prostor od otprilike 4.000 m^2 . Knjižničari su kao idealnu lokaciju predložili ugao Školske ulice i Ulice Đure Esteru (Prilog 22) jer se nalazi u središtu grada, odgovarajuće je veličine, prometno je dostupna, postoji mogućnost izgradnje parkirališta i garaže za autobus, blizu je važnih središta života u gradu i okružena je zelenilom⁵³.

Što se tiče tipa arhitekture, izraženo je da on može biti nekonvencionalan, odnosno u netradicionalnim oblicima, ali mora biti prilagođen svim skupinama korisnika i njegova forma treba slijediti funkciju⁵⁴. Inženjer građevine Marko Sedlanić dao je primjer rješenja nove knjižnice na prethodno spomenutoj lokaciji. Koristeći računalnu tehnologiju vizualizirao je primjer mogućeg tlocrta i izgleda zgrade⁵⁵. Na građevinsku parcelu od otprilike 1.500 m^2 uklopljena je prethodno spomenuta potrebna kvadratura na četiri etaže koje bi bile povezane stubištima i dizalima. Unutar etaža, autor je zamislio kružno kretanje, s obzirom da se sadržaji, odnosno prostorije nalaze uz zidove i u središtima, a između njih su hodnici. U podzemnoj garaži (Prilog 9) bilo bi dovoljno mjesta za 38 automobila, a predviđen je i prostor za spremište od gotovo 150 m^2 . Prizemljem (Prilog 10) dominiraju

---

⁵³ Vugrinec, Lj. Nova knjižnica za novu Koprivnicu. Issuu. 2015. URL: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici__0801cb4f20ff47. (6.7.2016.).

⁵⁴ Sabolović-Krajina, D. Knjižnica danas, knjižnica ubuduće. Public library of today and tomorrow. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 220-231.

⁵⁵ Sedlanić, M. Multimedijalna knjižnica za Koprivnicu 21. stoljeća. Issuu. 2015. URL: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici__. (14.7.2016.).

prostor od 880 m² predviđen za dječji odjel s igraonicom, igrotekom i prostorima za bebe i djecu predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta te prostor od 280 m² za višenamjensku dvoranu. Osim toga predviđeni su prostori za dva spremišta od otprilike 35 m², knjižaru, kafić, sanitarne čvorove, tri ureda od otprilike 18 m², čitaonicu dnevnog tiska i središnji posudbeno-informacijski pult. Na prvom katu (Prilog 11) predviđeno je ukupno otprilike 850 m² prostora za posudbeni odjel za odrasle s multimedijalnim odjelom i medijatekom, gotovo 100 m² za odjel za mlade, otprilike 115 m² za spremišta, 165 m² za multimedijalnu dvoranu, otprilike 100 m² za radne prostore knjižničara, prostor za sanitarne čvorove te 150 m² za kreativnu radionicu. Na drugom katu (Prilog 12) nalazili bi se stručno-znanstveni odjel za učenje i istraživački rad od 480 m², prostor za zaštićene i specijalne zbirke od 105 m², učionica za grupni rad od 260 m², šest učionica za individualni rad po 12 m², prostor za spremište od otprilike 34 m², otprilike 220 m² za radne prostore knjižničara, ured ravnateljice od 24 m², izložbeno-izvedbeni prostor od 97 m² i prostor za sanitarne čvorove. Na prikazima elevacije zgrade (Prilozi 13-19) vidljivo je da su predviđeni prilazi za osobe s invaliditetom i drugim poteškoćama u kretanju. Također, veći dio površine vanjskih zidova bio bi u potpunosti ostakljen. Autor je zamislio prostor čistih linija naglašen zaobljenim linijama četvrtine kruga na pročelju s reprezentativnim ulaznim dijelom. Zahvaljujući koncepciji koju vidamo na suvremenim zgradama, ovakva zgrada knjižnice bila bi zanimljiva interpolacija u najstarijem dijelu grada, a bila bi i u skladu s trendovima za zgrade suvremenih knjižnica u svijetu. U kontekstu grada Koprivnice, ona bi bila arhitektonski prepoznatljiva, no trebalo bi u suradnji s knjižničarima poraditi na prepoznatljivosti zgrade kao zgrade Knjižnice „Fran Galović“ Koprivnica.

Ono što je na prvi pogled vidljivo kao eventualni nedostaci ovog prijedloga za zgradu, iako se radi samo o skici, odnosno, vizualizaciji, s obzirom na postojeće smjernice, su nepostojanje predviđenog prostora garaže, odnosno spremišta za bibliobus, prostora za instalacije i postrojenja, prostorija za sastanke za male i veće skupine u zajednici sa zasebnim pristupom, ulazom i toaletima te infrastrukture za ekološku održivost zgrade. Osim toga, nedostaje razrada unutarnjeg prostora u vidu opreme. Također, pojedini su prostori, poput onih namijenjenih izložbeno-izvedbenim aktivnostima i zaštićenim i specijalnim zbirkama, pomalo nelogično smješteni.

Grad Koprivnica je 2015. godine oformio Povjerenstvo za određivanje lokacije za novu zgradu gradske knjižnice te je u Proračunu za 2016. osigurano 300.000 kuna za izradu

projektne dokumentacije⁵⁶. U svibnju 2016. izabran je stručni tim koji će pripremiti podatke za projektnu dokumentaciju, a u ljeto iste godine Knjižnica je pozvala najširu koprivničku javnost na osmišljavanje koncepta nove knjižnične zgrade pod sloganom SPAJAMO (ne)SPOJIVO i sadržaja nove zgrade što je vidljivo na webu Knjižnice, webu lokalnih medija, Facebook stranici i YouTube kanalu Knjižnice.

6. 2. Anketa i promatranje

U sklopu prakse u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica, a za potrebe ovoga rada primijenjena je metoda anonimne ankete. Uz prethodno pripremljenu anketu (Prilog 20) koju su ispitanici samostalno ispunjavali, tijekom studentske prakse autorice ovoga rada korištena je i metoda promatranja, odnosno opažanja obrazaca ponašanja korisnika u prostoru knjižnice. Cilj ovoga istraživanja bio je dobiti uvid u procjenu korisnika knjižnice o stanju i funkcionalnosti postojeće zgrade i prostora knjižnice. Procjenu ispitanika nastojalo se sagledati u usporedbi s ostalim ispitanicima i s obzirom na usluge knjižnice koje koriste i aktivnosti u koje su uključeni. Na osnovu cilja izvedene su sljedeće hipoteze:

H1: Najmlađi i najstariji korisnici slabije procjenjuju funkcionalnost zgrade knjižnice i adekvatnost prostora.

H2: Korisnici koji manje borave u knjižnici, odnosno korisnici koji koriste knjižnicu samo za posudbu knjiga slabije mogu procijeniti funkcionalnost zgrade knjižnice i adekvatnost prostora.

H3: Korisnici koji koriste najveći broj usluga i sudjeluju u najviše aktivnosti u knjižnici mogu kompetentnije procijeniti funkcionalnost zgrade knjižnice i adekvatnost prostora.

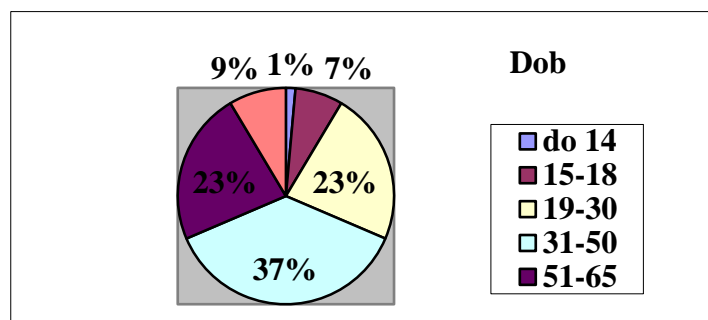
Anketiranje je provedeno od 15. veljače do 8. ožujka 2016. godine na Odjelu za odrasle, na Stručno-znanstvenom odjelu, u Čitaonici tiska i tijekom Pričaonice za bebe i malu djecu do tri godine, a uzorak je bio slučajan i prigodan. Ispunjena su 72 anketna listića, a zbog neispravnog ispunjavanja (u vidu nenavođenja dobi, spola ili usluga koje se koriste) isključeno je pet anketnih listića. Promatrani uzorak tako čini 67 anketnih listića.

Dobna struktura ispitanika vidljiva je u Grafikonu 1. Sastojala se najviše od odraslih korisnika (njih 26 ili 37%) u dobi od 31 do 50 godina, zatim od podjednakog broja korisnika u dobi od 51 do 56 godina i od 19 do 30 godina (po 16 ispitanika ili po 23%), te

---

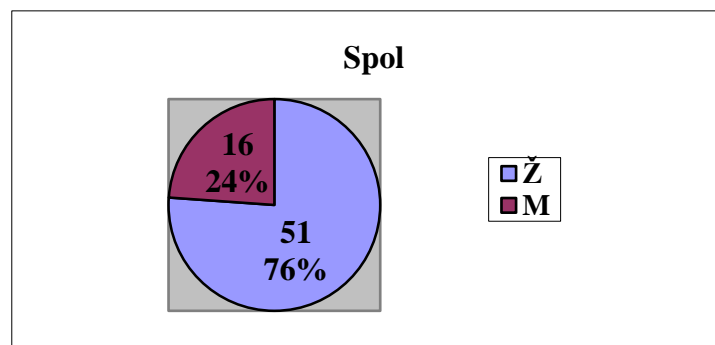
⁵⁶ O Knjižnici : povijest. Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=18&n=2>. (4.7.2016.).

u manjoj mjeri od korisnika u dobi od 65 godina nadalje (njih šest ili 9%), od 15 do 18 godina (njih pet ili 7%) i do 14 godina (jedan ili 1%).

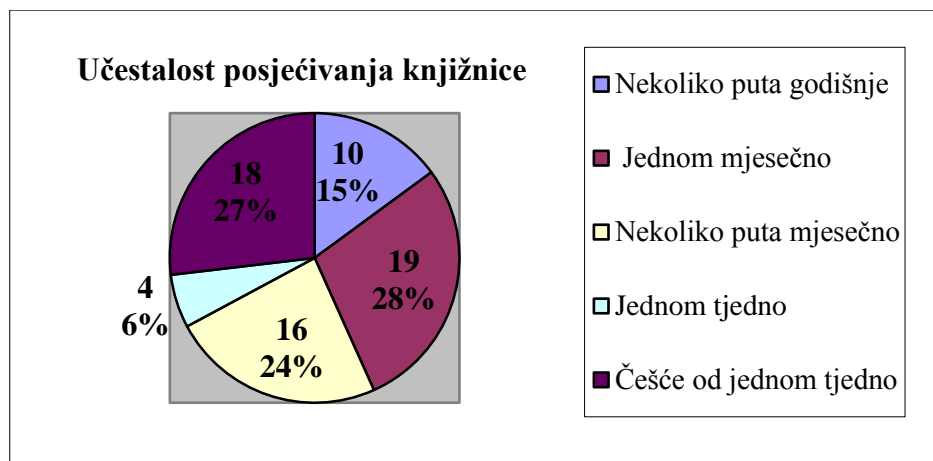
Grafikon 1. Dobne skupine korisnika.

Spolnu strukturu ispitanika najviše čine ispitanice (njih 51 ili 76%), što je vidljivo u Grafikonu 2.

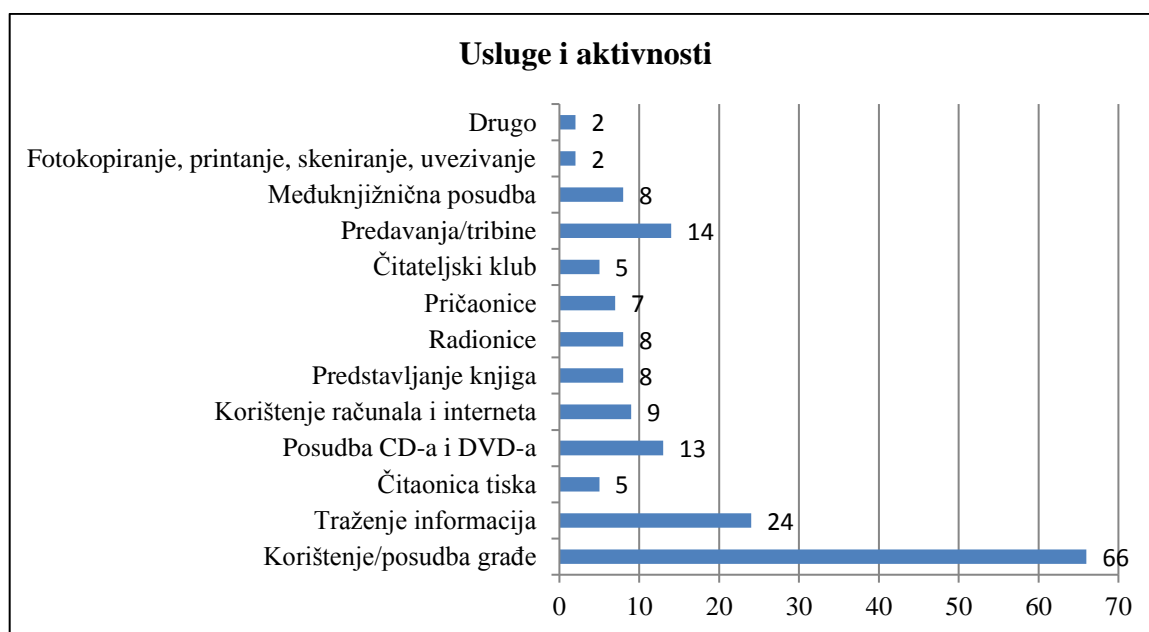
Grafikon 2. Spolna struktura ispitanika.

Učestalost posjećivanja knjižnice vidljiva je u Grafikonu 3. Najviše ispitanika (njih 19 ili 28%) knjižnicu posjećuje jednom mjesečno. Nešto manje ispitanika (njih 18 ili 27%) knjižnicu posjećuje češće od jednom tjedno, dok gotovo četvrtina ispitanika (njih 16) knjižnicu posjećuje nekoliko puta mjesečno, a 15% (ili deset) ispitanika ju posjećuje nekoliko puta godišnje. Najmanji broj ispitanika (njih četiri ili 6%) knjižnicu posjećuje jednom tjedno.

Grafikon 3. Učestalost posjećivanja knjižnice.

Usluge i aktivnosti koje ispitanici koriste vidljive su u Grafikonu 4. Gotovo svi ispitanici (njih 66) naveli su da koriste, odnosno posuđuju građu u knjižnici. 24 ispitanika navelo je da u knjižnici traže informacije, njih 14 posjećuje predavanja i tribine, a njih 13 posuđuje građu poput CD-a i DVD-a. Devet ispitanika u knjižnicu dolazi radi korištenja računala i interneta, po osam ispitanika dolazi na predstavljanja knjiga i radionice i koristi uslugu međuknjižnične posudbe. Sedam korisnika dolazi na pričaonice, po pet ispitanika koristi čitaonicu tiska i dolazi na sastanke čitateljskog kluba, dok po dva ispitanika koriste usluge fotokopiranja, printanja, skeniranja i uvezivanja te druge usluge (ispitanici su naveli usluge za slijepe i učenje).

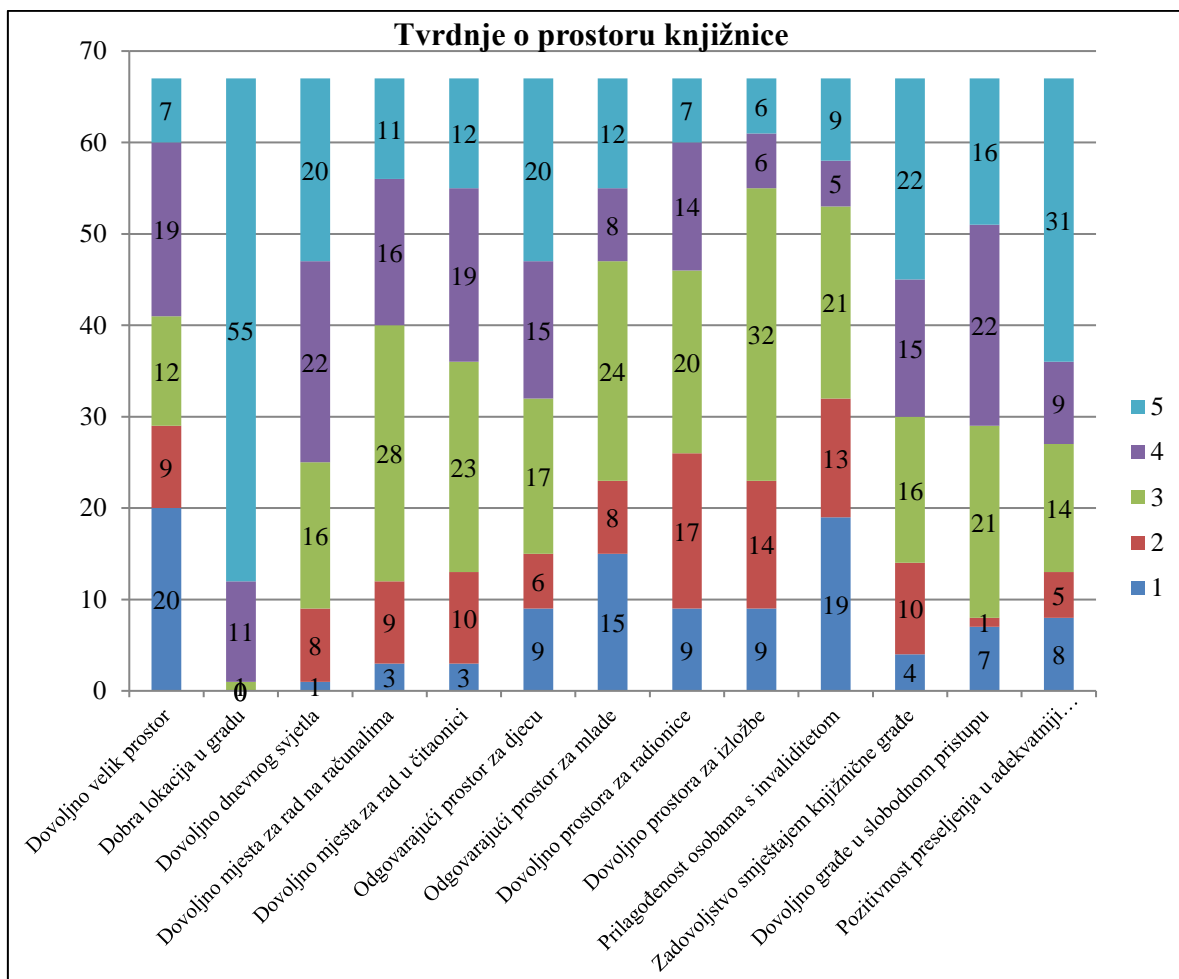
Grafikon 4. Korištenje usluga i aktivnosti.

Drugi se dio ankete dotaknuo prostora knjižnice. Ispitanicima su bile navedene tvrdnje koje su morali ocijeniti prema vlastitom mišljenju ocjenama: '1 – uopće se ne slažem', '2 – uglavnom se ne slažem', '3 – niti se slažem, niti se ne slažem', '4 – uglavnom se slažem', '5 – u potpunosti se slažem'. Tvrdnje koje su ispitanici morali ocijeniti bile su redom: 'Prostor knjižnice dovoljno je velik.', 'Prostor knjižnice je na dobroj lokaciji u gradu.', 'U knjižnici ima dovoljno dnevnog svjetla.', 'U knjižnici ima dovoljno mjesta za rad na računalima.', 'U knjižnici ima dovoljno mjesta za rad u čitaonici.', 'U knjižnici postoji odgovarajući prostor za djecu.', 'U knjižnici postoji odgovarajući prostor za mlade.', 'Knjižnica ima dovoljno prostora za organizaciju raznih radionica.', 'Knjižnica ima dovoljno prostora za organizaciju izložbi.', 'Pristup knjižnici prilagođen je osobama s invaliditetom.', 'Zadovoljan/a sam smještajem knjižnične građe.', 'Dovoljno građe je dostupno u slobodnom pristupu.', 'Bilo bi dobro kada bi knjižnica preselila u adekvatniji prostor.'

Promatranjem korisnika uočeno je da se u kontekstu ponašanja korisnika u prostoru razlikuju oni korisnici koji posuđuju isključivo preporučenu beletristiku i nemaju potrebu samostalno istraživati prostor i police Knjižnice kako bi pronašli građu i oni korisnici koji upravo na takav način pronalaze građu, a za pretpostaviti je da će takvi korisnici s obzirom na iskustvo samostalnog pretraživanja i kretanja prostorom Knjižnice moći kvalitetnije procijeniti prostorne probleme Knjižnice. Temeljem promatranja i rezultata dobivenih anketom koji su vidljivi u Grafikonu 5 mogu se donijeti određeni zaključci. Što se tiče veličine prostora knjižnice, ispitanici su dali različite ocjene, no najveći broj (njih 29 ili 43%) je naveo kako se uopće ili uglavnom ne slažu s tvrdnjom da je prostor knjižnice dovoljno velik, a dok se pozitivnim odgovorom izjasnilo 26 ispitanika (ili 38%). Razlog tome mogao bi biti činjenica da 42 od 67 ispitanika (ili 63%) koristi isključivo uslugu korištenja, odnosno posudbe građe, pa im se prostor koji oni koriste čini dovoljno velikim, a nisu svjesni drugih potreba za prostorom. Velika se većina ispitanika složila da je knjižnica na dobroj lokaciji u gradu, što ne iznenađuje jer se, kao što je navedeno, nalazi na glavnome gradskom trgu, u blizini većine važnih lokacija i funkcija. Veći dio ispitanika naveo je da u knjižnici ima dovoljno dnevnog svjetla, što ponovno može biti rezultat relativno kratkog boravka u knjižnici (samo radi posuđivanja građe). Najveći broj ispitanika naveo je i kako u knjižnici ima dovoljno mjesta za rad u čitaonici i na računalima, ali pritom treba imati na umu da je relativno malen broj ispitanika naveo da koristi te usluge knjižnice. Najveći broj ispitanika naveo je da smatraju da u knjižnici postoji odgovarajući prostor za djecu, a što se tiče prostora za mlade, nešto je veći broj

ispitanika naveo kako ne smatra da u knjižnici postoji odgovarajući prostor za mlade, a najveći broj se niti slaže, niti ne slaže oko toga. Razlog za takav rezultat vjerojatno je činjenica da je najveći broj ispitanika u odrasloj ili kasnoj odrasloj dobi pa je moguće da, kao takvi, ne prepoznaju potrebe djece i mladih u kontekstu prostora knjižnice i njezinih usluga za te skupine korisnika. Najveći se brojevi ispitanika niti slažu, niti ne slažu oko odgovarajuće veličine prostora za radionice i izložbe, a ponovno je moguće da je razlog takvome rezultatu malen broj ispitanika koji su naveli da posjećuju takve događaje u knjižnici. Iako većina ispitanika nisu osobe s invaliditetom, relativno je velik broj njih naveo kako pristup knjižnici nije prilagođen osobama s invaliditetom prema vlastitom iskustvu dolazaka u knjižnicu. Što se tiče smještaja knjižnične građe i njezine dostupnosti u slobodnom pristupu, većina je ispitanika zadovoljna, uglavnom zadovoljna u tom smislu ili ne može procijeniti, a razlog tome je najvjerojatnije činjenica da nerijetko traže pomoć od knjižničara kada se sami ne snađu. Najveći se broj korisnika složio oko toga da bi bilo dobro da se knjižnica preseli u adekvatniji prostor.

Grafikon 5. Odgovori na tvrdnje o prostoru knjižnice.

Pogledajmo jesu li dokazane hipoteze u odnosu na činjenicu da prostor knjižnice nije dovoljno velik niti adekvatan za sve potrebe njezinih korisnika. Najprije je postavljena hipoteza prema kojoj će najmlađi i najstariji korisnici moći slabije procijeniti zgradu knjižnice i adekvatnost prostora. Ta hipoteza pokazala se točnom jer su ispitanici do 14 i iznad 65 godina starosti prostor knjižnice ili procijenili adekvatnim ili su naveli da to ne mogu procijeniti. Nadalje, što se tiče hipoteze prema kojoj će ispitanici koji koriste knjižnicu samo za posudbu knjiga moći slabije procijeniti zgradu knjižnice i adekvatnost prostora, takvi su tvrdnje o adekvatnosti prostora u prosjeku ocjenjivali uglavnom točnima (ocjenom 4), a taj rezultat govori da radi korištenja samo jedne od usluga knjižnice većina ne prepoznaju potrebe prostora za ostale usluge. Konačno, hipoteza prema kojoj će korisnici koji koriste najveći broj usluga i sudjeluju u najviše aktivnosti (pet ili više usluga i/ili aktivnosti) u knjižnici moći najkvalitetnije procijeniti zgradu knjižnice i adekvatnost prostora nije dokazana jer su takvi korisnici prema rezultatima u potpunosti podijeljeni između neslaganja i slaganja s tvrdnjama o adekvatnosti prostora.

U zadnjem dijelu ankete su ispitanici mogli obrazložiti vlastita mišljenja o prostoru knjižnice. 47 od 67 (gotovo 3/4) ispitanika je dalo odgovor na to pitanje, a tri od njih nisu pisala o prostoru, već o zadovoljstvu uslugom u knjižnici. Šest ispitanika navelo je kako su u potpunosti zadovoljni prostorom knjižnice. Isti broj ih je jasno naveo kako knjižnici treba nova zgrada. Oko generalnog manjka prostora složila su se 22 ispitanika od kojih su neki naveli određene posebne probleme: pet ih je navelo manjak prostora za različite programe poput predavanja, tribina i radionica, osam je navelo manjak prostora za djecu i pričaonice, pet je navelo manjak prostora za mlade, jedan manjak prostora za učenje, dva manjak prostora za čitanje, dok su po dva nezadovoljna prostorom između polica i količinom dnevnog svjetla. Također, šest ispitanika ima potrebu za većom količinom građe dostupnom u slobodnom pristupu i prostoru knjižnice pristupačnijem i prilagođenijem za osobe s invaliditetom.

6. 3. Intervju

U ovom dijelu istraživanja korištena je metoda polustrukturiranog intervjua. Unaprijed je sastavljen popis pitanja (Prilog 21) u vezi teme rada koja su postavljana ispitanici. Intervju je slijedio unaprijed pripremljena pitanja koja su obuhvatila teme prostora kojima raspolaže koprivnička knjižnica, oblikovanja i organizacije prostora knjižnice, snalaženja u trenutnim prostorima knjižnice, žalbi na trenutni prostor od strane

korisnika i knjižničara, planova za preseljenje knjižnice u novi prostor, glavnih razloga za preseljenje u novi prostor, smjernica za planiranje nove zgrade te lokacije i organizacije nove knjižnice. Održan je 12. srpnja 2016. godine, a ispitanica je bila ravnateljica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica, knjižničarska savjetnica dr. sc. Dijana Sabolović-Krajina. Intervju je napravljen s ciljem da se stekne uvid u problematiku prostora Knjižnice i razmišljanja jedne od osoba koje najaktivnije sudjeluju u djelovanju Knjižnice i inicijativama za njezinu novu zgradu. Odgovori su transkribirani, sažeti za potrebe rada i organizirani u cjeline.

6.3.1. Trenutni prostor knjižnice

Odgovorivši na uvodno pitanje o prostorima kojima trenutno raspolaže knjižnica ravnateljica je istaknula reprezentativnost, tradiciju i značaj lokacije i zgrade u kojoj se nalazi Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, no navela je i kako je postojeća površina svega 37,8% Standarda za narodne knjižnice, a u budućnosti će se potreba za prostorom nastaviti povećavati.

Zatim je ravnateljica govorila o trenutnom oblikovanju i organizaciji prostora knjižnice o kojemu je već bilo govora⁵⁷, a naglasila je da su „odjeli i službe prilagođeni onome što zgrada nudi“, da su Odjel za odrasle i Stručno-znanstveni odjel koji dijele svoju publiku fizički . Istaknula je da je prostor oko Knjižnice određen njezinim smještajem na glavnom gradskom trgu, koji je najfrekventniji prostor u gradu Koprivnici, zbog čega je ta lokacija izuzetno povoljna za knjižničku uslugu i djelovanje. Funkcionalnost je slaba zbog dislociranosti pojedinih odjela i službi, a i zaštita zgrade je uvjetovana njezinom etažnom strukturom.“Takva prostorna struktura predstavlja teškoće u radu i nefunkcionalno djelovanje. Knjižnica se prilagođava zgradi, umjesto da se prostor i zgrada Knjižnice prilagođavaju djelatnosti.“

Na pitanje o tome kako se snalaze u trenutnim prostorima knjižnice ravnateljica je odgovorila da je su trenutnim prostorima knjižnice organizirali mnogo djelatnosti, ali izlaze i izvan prostora Knjižnice, poglavito u ljetnim mjesecima kada ispred zgrade Knjižnice na glavnom gradskom trgu koriste terasu na kojoj pod suncobranima organiziraju čitav niz programa. Unutar knjižnice rade prema principu vrlo fleksibilnog prilagođavanja potrebama korisnika i programa, primjerice, neke prostore poput čitaonice tiska koriste kao polifunkcionalni prostor, a to znači da po potrebi premještaju čitače u

---

⁵⁷ Vidi poglavlje 6.1.2. i priloge 3-8.

neke druge, manje prostore. Ravnateljica je naglasila kako su takvi postupci vrlo nepopularni među korisnicima i utječu na rad, ali su zbog nedostatka polifunkcionalne dvorane za programe i *evente* prisiljeni premještati korisnike u druge prostore ili zatvarati ranije. Kao veliki problem navela je i zatrpanost prostora knjižnice jer čak 80% prostora služi za police s knjižničnom građom, a svega 20% za korisnike, sjedeća mjesta, funkcije i slično.

Slijedilo je pitanje o najčešćim žalbama na trenutni prostor od strane korisnika i knjižničara, a ravnateljica je navela kako se korisnici najviše žale na nedostatak dizala i na Dječji odjel u kojemu zbog niskog stropa često nedostaje kisika. Navela je da u knjižnici nedostaje adekvatni prostor prvenstveno namijenjen potrebama mlađih tinejdžera koji zbog toga napuštaju knjižnicu. Knjižničari se žale na nedostatak prostora za knjige na jednom mjestu. Naime, zbog dislociranosti spremišta često moraju odlaziti s radnog mjesta i dostavljati traženu knjižničku građu. Žale se i zbog nedostatka dvorane koja bi omogućila odvijanje događanja i programa bez narušavanja rada ostalih odjela. Osim toga, osobe u invalidskim kolicima i starije osobe žale se zbog prepreka u prostoru, ne samo zbog stepenica, nego i zbog vrlo uskih prolaza među policama kroz koje ne mogu prolaziti, a još veći je problem što zbog nedostatka dizala ne mogu doći do usluga na gornjim etažama.

6.3.2. Budući novi prostor knjižnice

Planovi za preseljenje knjižnice u novi prostor postoje, no njihova realizacija je vrlo spora. Knjižničari kontinuirano ističu potrebu za preseljenjem u novi i funkcionalniji prostor, a osnivač knjižnice, Grad Koprivnica prepoznaje tu potrebu. Kao glavne razloge za preseljenje u novi prostor ravnateljica je navela povećanje knjižnične građe koja više ne stane u sadašnji prostor, sve veći broj korisnika, javljanje sve segmentiranijih i diferenciranih korisničkih skupina, porast broja starijih osoba u strukturi korisnika, porast broja slijepih i slabovidnih korisnika, potreba usklađivanja sa zakonodavstvom Europske unije, ali i za potrebe korisnika.

Što se tiče planova za novu knjižnicu, još uvijek ne postoji projektna dokumentacija, ali postoje ideje i inicijative koje iskazuju knjižničari, građani Koprivnice i stručnjaci koje zanima ova problematika. Organiziraju se tribine na kojima se raspravlja o ovoj problematici, na kojima se predstavljaju projektne ideje arhitekata, urbanista i građana koji su korisnici knjižnice. Ravnateljica je navela kako formalnih planova još nemaju, no

postoje zanimljive vizualizacije i tlocrti tih ideja⁵⁸ te da su tek na početku izrade projektne dokumentacije. Grad Koprivnica je prije dva mjeseca izradio hodogram aktivnosti za izrađivanje projektne dokumentacije, a knjižničari su napravili podlogu za projektnu dokumentaciju koji predstavlja elaborat i polazište za izradu izvedbenog projekta i glavnog izvedbenog projekta. Ne zna se kada će do toga doći, no bitno je napomenuti da su Ministarstvo i Grad Koprivnica u svojim proračunima predvidjeli sredstva za to.

Smjernice i ideje za planiranje nove zgrade pronalaze u zakonima i podzakonskim aktima koji reguliraju prostorne pretpostavke knjižnica, u međunarodnim dokumentima, UNESCO-ovom manifestu za narodne knjižnice, IFLA-inim smjernicama za knjižnične zgrade i sličnim dokumentima. Ravnateljica je navela i kako su kontaktirali praksu, primjerice podlogu za projektni zadatak riječke knjižnice i niz knjižnica u inozemstvu. Za planiranje nove knjižnice naglasila je i važnost ekstenzivnog, empirijskog istraživanja građana Koprivnice koje je uključivalo i njihove stavove, želje i prijedloge vezane uz novu zgradu gradske Knjižnice i njezine uloge u suvremenom društvu⁵⁹.

Što se tiče lokacije nove knjižnice, očekuje se određenje lokacije, a u dosadašnjim dugogodišnjim raspravama i tribinama s građanima i stručnjacima je da je trenutni prostor u kojemu se knjižnica nalazi vrlo pogodan za knjižničnu funkciju, no problem su ograničenja zgrade i ograničenja mogućeg dvorišnog prostora gdje se bi se knjižnica mogla širiti. Prostor koji bi odgovarao zakonskom okviru, određenju smještaja Knjižnice u središtu grada na mjestu koje je najdostupnije najvećem broju građana, mogao biti s druge strane parka, kod Župne crkve sv. Nikole. U vidu organizacije, Knjižnica bi trebala imati sve one prednosti koje su u postojećoj zgradi uočene kao nedostaci. Trebala bi biti dostupna najširem krugu osoba i imati dizalo, te svega nekoliko etaža. Trebala bi biti organizirana u cjelinama koje bi omogućile prelaženje iz jednog odjela u druge i imati poseban odjel za djecu i za mlade. Također, trebala bi imati multimedijalnu dvoranu koja bi se mogla fleksibilno prilagođavati i prostor za poduke koje knjižničari daju korisnicima. Trebala bi imati više tehnoloških mogućnosti i primjereni prostor za učenje. Trebala bi imati zanimljivo okruženje, različite sadržaje za djecu i mlade i mogućnosti za samostalne aktivnosti, odnosno provođenje slobodnog vremena djece, mladih i odraslih. Prostor nove

---

⁵⁸ Vidi poglavlje 6.1.4. i priloge 9-19.

⁵⁹ Spomenuto sociološko istraživanje objavljeno je u: Sabolović-Krajina, D. Narodna knjižnica kao središte lokalne zajednice u suvremenom društvu : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2016. URL : <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/6373/1/doktorski%20rad%20dijana%20sabolovic%20krajina.pdf>. (6.7.2016.).

knjižnice imao bi više funkcija, više namjena i kao mjesto koje podupire pristup informacijama, prostor za komunikaciju, za učenje, za cjeloživotno učenje, za kreativno izražavanje i u pravom bi smislu bio središte grada Koprivnice i šire zajednice.

Na kraju je ravnateljica dodala da je prostor knjižnice bitna pretpostavka da se knjižnica i dalje širi kao središte zajednice sa svim svojim ulogama i programima te je naglasila da je fizički prostor postao glavna prepreka na putu opredjeljenja da knjižnica bude važan faktor u razvoju zajednice. Knjižnica se u sadašnjoj zgradi nalazi već 35 godina i po svim parametrima knjižnična djelatnost je prerasla prostor u kojemu se nalazi.

7. Zaključak istraživanja

Metodom analize slučaja istražena je povijest Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u kontekstu problematike, opisano je trenutno stanje njezinog prostora i zgrade, navedeni su misija, vizija i planovi knjižnice za budućnost te inicijative te su opisane inicijative za rješavanje prostornih problema knjižnice. Ovim dijelom istraživanja dobiven je uvid u stanje trenutnih prostora i napore za njihovo potpuno iskorištavanje, u sadašnje i buduće potrebe knjižnice, u mišljenja knjižničara, stručnjaka i šire javnosti o načinima kako riješiti taj problem. Temeljno je mišljenje da je postojeći prostor nedovoljno velik i neadekvatan za postojeće i buduće rastuće potrebe knjižnice, a da bi nova zgrada trebala ostati u središtu grada te da bi se njezinom strukturom i načinom organizacije trebala postići maksimalna funkcionalnost i riješiti problemi postojeće zgrade.

Anketom i promatranjem dobiven je uvid u mišljenja i razmišljanja slučajnog uzorka korisnika Knjižnice. S obzirom na činjenicu da je uzorak relativno malen te da nije reprezentativan, ovi su rezultati približni pokazatelj, odnosno naznaka trenutnih trendova u razmišljanjima korisnika. Najveći broj ispitanika slaže se da trenutni prostor knjižnice nije dovoljno velik, da je postojeća lokacija knjižnice dobra i da bi bilo dobro da se knjižnica preseli u funkcionalniji prostor, no i da u knjižnici ima dovoljno dnevnog svjetla, mjesta za rad na računalima i u čitaonici, te da postoji odgovarajući prostor za djecu i dovoljno građe dostupno u slobodnom pristupu. Razlog takvom pogrešnom shvaćanju mogu biti dobna struktura ispitanika, nekorištenje usluga koje uključuju navedenu problematiku, kraći boravak u knjižnici i manjak samostalnog istraživanja unutar prostora knjižnice.

Intervjuom s ravnateljicom Knjižnice potvrđena su već postojeća promišljanja o stanju prostora Knjižnice i potrebama za novom zgradom. Kao najvažnije zaključke vrijedi

navesti da se u trenutnom prostoru „knjižnica prilagođava zgradi, umjesto da se prostor i zgrada knjižnice prilagođavaju djelatnosti“ čime gubi poželjne karakteristike zgrada suvremenih knjižnica poput funkcionalnosti i učinkovitosti. Nedostatak odgovarajućih prostora poput višefunkcionalne dvorane, prostora i komunikacija za pojedine korisničke skupine i dovoljnog prostora za građu na jednom mjestu utječe na rad s građom, ali uzrokuje i nezadovoljstvo korisnika zbog neprilagođenosti njihovim potrebama. Potrebno je uložiti još veći trud i napor kako bi se u suradnji s lokalnim vlastima što prije ostvario plan nove knjižnice u središtu grada, s odgovarajućim prostorom, komunikacijama i svim prednostima koje su u postojećoj zgradi prepoznate kao nedostaci.

Zaključak

Pojavom novih medija javile su se pretpostavke da će knjižnice postati zastarjele, no u trenutku kada je ključan slobodan pristup informacijama, knjižnice su se promijenile i više nisu posvećene samo knjizi, već su postale središta zajednica s mnoštvom aktivnosti. Kao takve, suvremene knjižnice prilagodljive budućnosti moraju biti smještene u fleksibilne i kvalitetne prostore pa je došlo i do promjena u zahtjevima za njihove zgrade. Hrvatske su knjižnice u tom smislu još uvijek na početku modernizacije.

Istraživanje problematike knjižničnih zgrada i prostora na primjeru Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica prikazalo je probleme s kojim se također suočavaju brojne narodne knjižnice u Hrvatskoj. Svaki dio istraživanja pokazao je kako je zgrada u kojoj se Knjižnica nalazi već 35 godina preskučena za njezine rastuće potrebe. Zgrada je, dakako, prošla brojne procese adaptacije i rekonstrukcije, iskorišten je svaki, i najmanji djelić dostupnoga prostora, a iscrpljene su i mogućnosti njegova proširenja. Knjižnica i njezini djelatnici izuzetno se trude, a sudeći prema brojnim nagradama i uspjesima u zemlji i inozemstvu, i uspijevaju držati korak sa suvremenim trendovima i tendencijama u knjižničarskoj djelatnosti, no stručni rad im otežava smještaj u neadekvatnoj zgradi. Najveći problem predstavljaju fizički nedostupne usluge za korisnike koji imaju poteškoće u kretanju, nemogućnost daljnjeg širenja i prilagođavanja na sadašnjoj lokaciji, prometna nedostupnost, opći manjak prostora (s dva dislocirana spremišta) i energetska neučinkovitost. Prisjetimo li se poželjnih karakteristika prostora suvremene knjižnice, jasno je da su prethodno navedeni problemi veliki nedostaci pa se zbog toga već duže vrijeme razmišlja o novom, primjerenijem prostoru za koprivničku knjižnicu. Sažetak informacija, stavova i razmišljanja prikupljenih dosada jest da je jedna od najvažnijih prednosti knjižnice njezina sadašnja lokacija pa, prema tome, nova zgrada knjižnice treba ostati u strogom središtu grada s glavnim uslugama i zbirkama okupljenim na jednom mjestu, gdje je dostupna najvećoj količini stanovnika. Osim toga, smatra se da je potrebno što ranije ostvarenje plana o novoj knjižnici s odgovarajućim prostorom, komunikacijama, karakteristikama i mogućnostima jer je to preduvjet za prilagodljivo pružanje i postojećih i novih usluga korisnicima s rastućim potrebama, za veću i olakšanu dostupnost svim skupinama korisnika te za brzo prilagođavanje promjenama u društvu i tehnologiji. Lokalne vlasti prepoznaju tu potrebu, no realizacija je zasada vrlo spora.

Na kraju treba još jednom napomenuti da je kvalitetna zgrada i odgovarajući, prilagodljivi knjižnični prostor bez sumnje osnovna pretpostavka za kvalitetan stručni rad, zadovoljstvo korisnika i potpomaganje razvoja zajednice. Zbog toga koprivnička knjižnica (i ne samo ona) što je moguće prije treba dobiti novu zgradu.

Popis korištene literature

Bisbrouck, M.-F. Configuring internal staff areas. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 83-95.

Dahlgren, A. C. Investigating the need for space. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 47-54.

Faulkner-Brown, H. Planning and designing library buildings : the tuition of architects. // Library buildings : preparations for planning : proceedings of the seminar held in Aberystwyth, August 10-14, 1987 / edited by Michael Dewe. München ; New York ; London ; Paris : K. G. Saur, 1989. Str. 49-62.

IFLA-ina načela za skrb i rukovanje knjižničnom građom / sastavio i uredio Edward P. Adcock. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str. 18-19.

IFLA-ine smjernice za narodne knjižnice / uredile Christie Koontz i Barbara Gubbin. 2. hrv. izd. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Knjižnica. // Hrvatska enciklopedija. Dostupno na: <http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=32130>. (21.7.2016.).

Latimer, K. Users and public space : what to consider when planning library space. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 68-82.

Librarybuildings.info. // Librarybuildings.info. URL: <http://www.librarybuildings.info/>. (27.7.2016.).

McDonald, A. The Top Ten Qualities of Good Library Service. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 13-29.

Misija. Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=22&n=2>. (14.7.2016.).

Narodna knjižnica : IFLA-ine i UNESCO-ove smjernice za razvoj službi i usluga. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

Niegaard, H. Reinventing the Physical Library : libraries in a new context. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 30-46.

Niegaard, H. Site & Location. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 229-236.

Niegaard, H., Latimer, K. Introduction : a new tool for planning library bulidings. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 8-10.

O Knjižnici : povijest. Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=18&n=2>. (4.7.2016.).

Osvrt i zaključci s okruglog stola „Kakva knjižnica treba Koprivnici?“. Drava.info. 27.11.2015. URL: <http://drava-info.hr/2015/11/osvrt-okrugli-stol-kakva-knjiznica-treba-koprivnici/>. (6.7.2016.).

Programska osnova za novu zgradu Gradske knjižnice Rijeka : projektni zadatak (idealno rješenje) : nova zgrada knjižnice na Klobučarićevu trgu. Rijeka : Gradska knjižnica, 2007. URL: <https://svevid.locloudhosting.net/files/original/a6788ed8cf8f3f7e09c3e6b27fb7b044.pdf>. (21.7.2016.).

Projekti rješavanja prostornih problema Knjižnice. Spremište u kompleksu Kampus. Pripreme za osnivanje knjižničnog ogranka u kompleksu Kampus. Nova knjižnična zgrada. // Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u 2013. godini. 31.1.2014. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjesce_o_radu_Knjiznice_za_2013.pdf. (4.7.2016.).

Pronalaženje novih prostornih pretpostavki za rad. // Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u 2012. godini. 15.2.2013. URL: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjesce_o_radu_Knjiznice_i_citaonice_Fran_Galovic_2012.pdf. (4.7.2016.).

Ratcliffe, F. W. Preparing for the planning and design of a library building. // Library buildings : preparations for planning : proceedings of the seminar held in Aberystwyth, August 10-14, 1987 / edited by Michael Dewe. München ; New York ; London ; Paris : K. G. Saur, 1989. Str. 13-28.

Rees, W. R. The role of the librarian in the planning process of library buildings. // Library buildings : preparations for planning : proceedings of the seminar held in Aberystwyth, August 10-14, 1987 / edited by Michael Dewe. München ; New York ; London ; Paris : K. G. Saur, 1989. Str. 29-48.

Sabolović-Krajina, D. Gradska knjižnica i čitaonica u Koprivnici 1945.-1994. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 70-114.

Sabolović-Krajina, D. Kakva knjižnica treba Koprivnici – što kažu građani? Issuu. 10.11.2015. URL:

https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici___7d1f00f1199949. (6.7.2016.).

Sabolović-Krajina, D. Knjižnica danas, knjižnica ubuduće. Public library of today and tomorrow. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 220-231.

Sabolović-Krajina, D. Narodna knjižnica kao središte lokalne zajednice u suvremenom društvu : doktorski rad. Zagreb : Filozofski fakultet, 2016. URL : <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/6373/1/doktorski%20rad%20dijana%20sabolovic%20krajina.pdf>. (6.7.2016.).

Sannwald, W. W. Checklist of library building considerations. 4th ed. Chicago ; London : American Library Association, 2001.

Schmidt, J. Unlocking the library : library design from a marketing perspective. // IFLA Library Building Guidelines : developments & reflections / edited by Hellen Niegaard and Karen Latimer. München : K. G. Saur, 2007. Str. 55-67.

Sedlanić, M. Multimedijalna knjižnica za Koprivnicu 21. stoljeća. Issuu. 2015. URL: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici__. (14.7.2016.).

Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. // Narodne novine 105(1997), 5(1998). Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/270810.html>. (2.7.2016.).

Stipanov, J. Povijest knjižnica i knjižničarstva u Hrvatskoj : od početaka do današnjih dana. Zagreb : Školska knjiga, 2015.

Stipčević, A. Povijest knjige. 2. prošireno i dopunjeno izdanje. Zagreb : Matica hrvatska, 2006.

Stvaranje pretpostavki za novu zgradu gradske knjižnice. // Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica u 2015. godini. 5.2.2016. URL: <http://www.knjiznica->

koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/IZVJESCE_O_RADU_KNJIZNICE_U_2015__GODINI.pdf.
(4.7.2016.).

Thompson, G. Planning and design of library buildings. 2nd ed. London : The Architectural Press Ltd. ; New York : Nichols Publishing Company, 1977.

Tkalac Verčić, A., Sinčić Ćorić, D., Pološki Vokić, N. Priručnik za metodologiju istraživačkog rada u društvenim istraživanjima : kako osmisлити, provesti i opisati znanstveno i stručno istraživanje. Zagreb : M.E.P., 2011.

Ujlaki, K. Moderna knjižnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica 1995.-2009. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 115-159.

UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice 1994. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. URL: http://dzs.ffzg.unizg.hr/text/UNESCOv_manifest_za_narodne_knjiznice.htm. (27.6.2016.).

Vugrinec, Lj. Lokacije i adaptacije Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica od 1945. godine do danas. // Knjižnice i čitaonice grada Koprivnice : spomenica Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica / glavna urednica Dijana Sabolović-Krajina. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica, 2010. Str. 172-189.

Vugrinec, Lj. Nova knjižnica za novu Koprivnicu. Issuu. 2015. URL: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici__0801cb4f20ff47. (6.7.2016.).

Zakon o knjižnicama. // Narodne novine 105(1997), 5(1998), 104(2000), 69(2009). Dostupno na: <http://www.zakon.hr/z/745/Zakon-o-knji%C5%BEnicama>. (2.9.2016.).

Prilozi

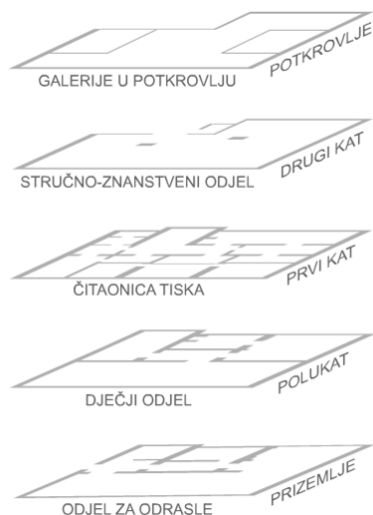
Prilog 1 – Pročelje sadašnje zgrade Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (Preuzeto s: https://scontent-vie1-1.xx.fbcdn.net/v/t1.0-9/1914461_174049951792_300334_n.jpg?oh=87f90fbb65495767177ad744668dabdd&oe=57F96C0B. 13.7.2016.)

Prilog 2 – Sadašnja zgrada Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (u donjem desnom kutu) u okruženju glavnog gradskog trga Koprivnice (Preuzeto s: <http://epodravina.hr/wp-content/uploads/2015/11/dan-grada-dogadjanja-zrinski-trg-mk-53.jpg>. 13.7.2016.)

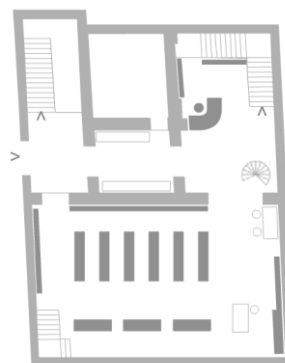

Prilozi 3-8 – Plan prostora i tlocrti etaža sadašnje zgrade Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica (Sve je preuzeto s: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=28&n=3>. 5.7.2016.)

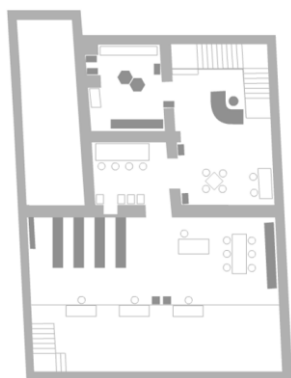
Prilog 3

Plan prostora sadašnje Knjižnice

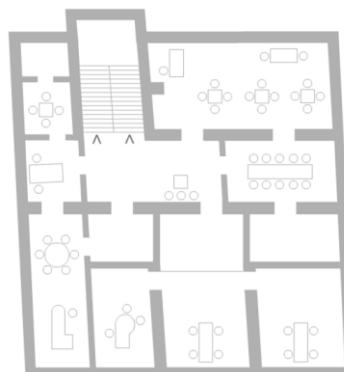
Prilog 4

Tlocrt prizemlja (Odjela za odrasle)

Prilog 5

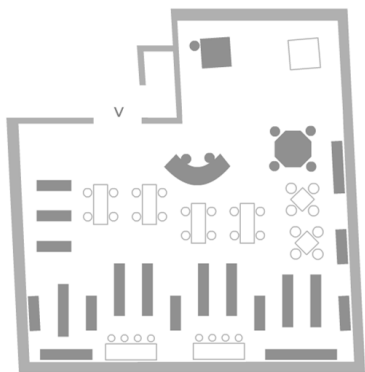
Tlocrt polukata (Dječjeg odjela)

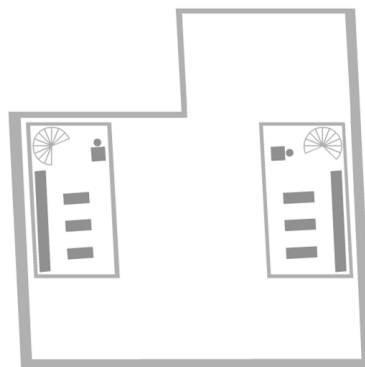
Prilog 6

Tlocrt prvoga kata

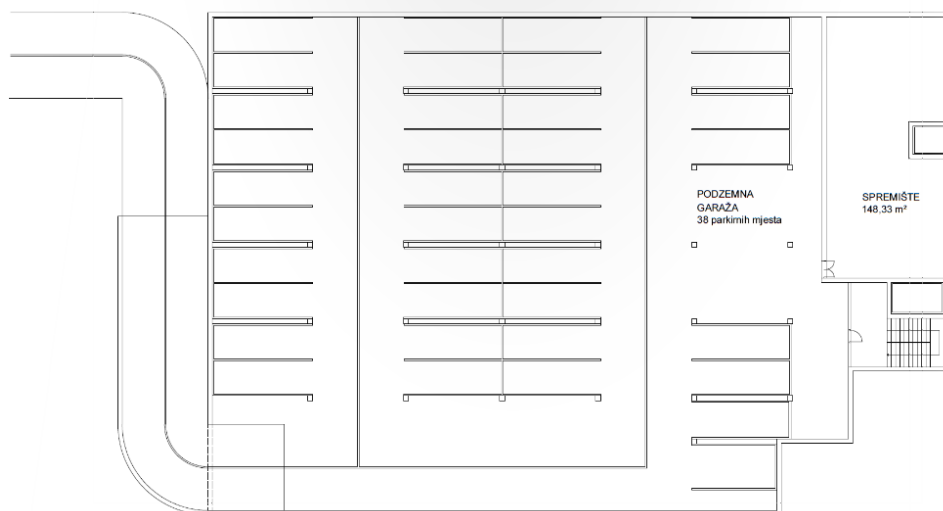
Prilog 7
Tlocrt drugoga kata

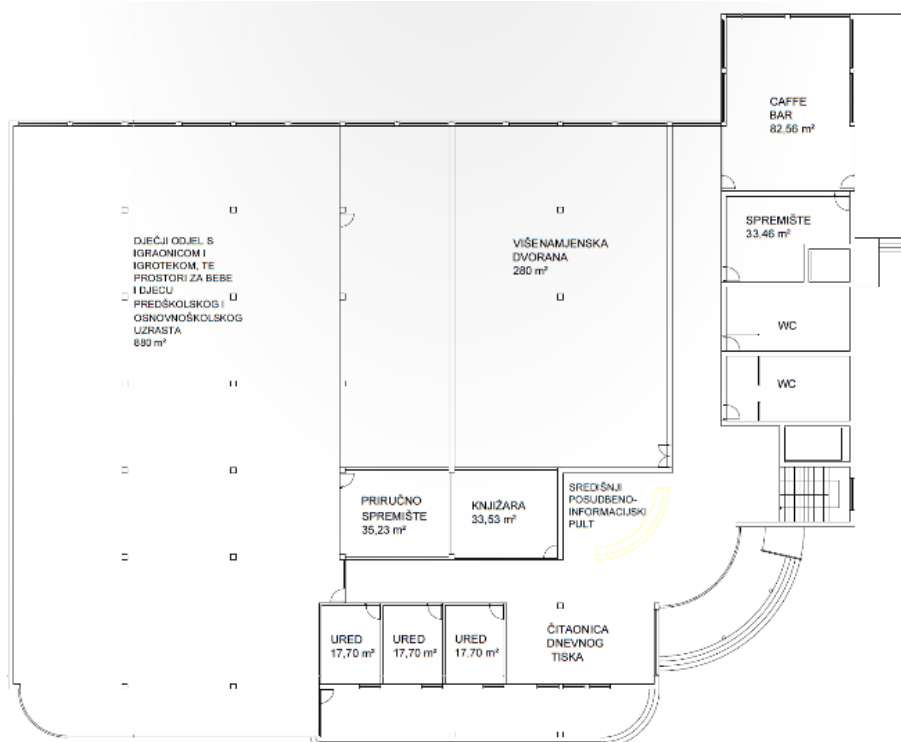
Prilog 8
Tlocrt galerija

Prilozi 9-12 – Tlocrti prijedloga za novu zgradu (Sve preuzeto s: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici__. 7.7.2016.)

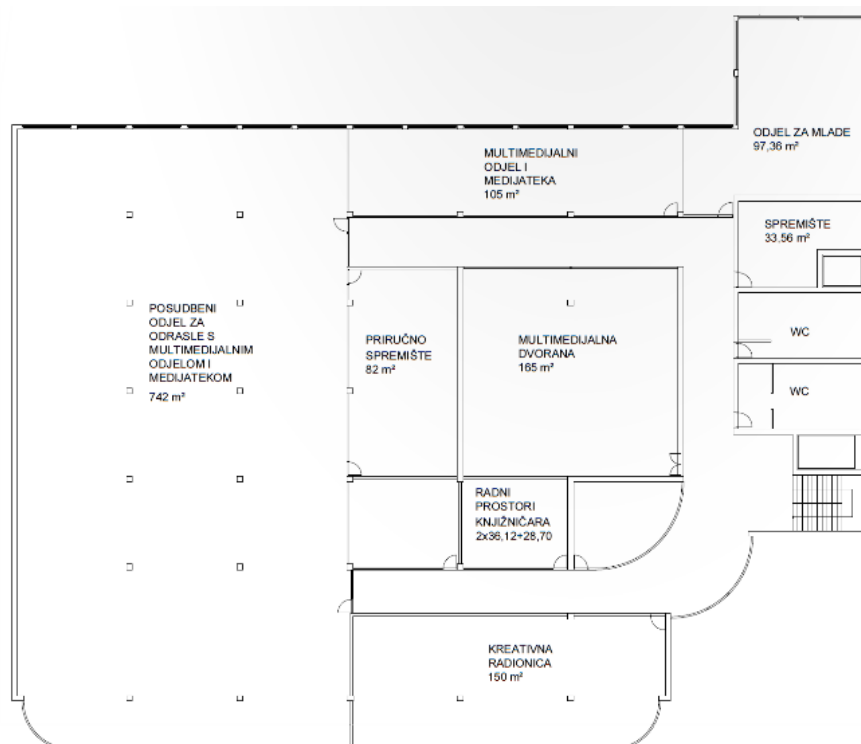
Prilog 9 – Tlocrt podzemne garaže prijedloga za novu zgradu

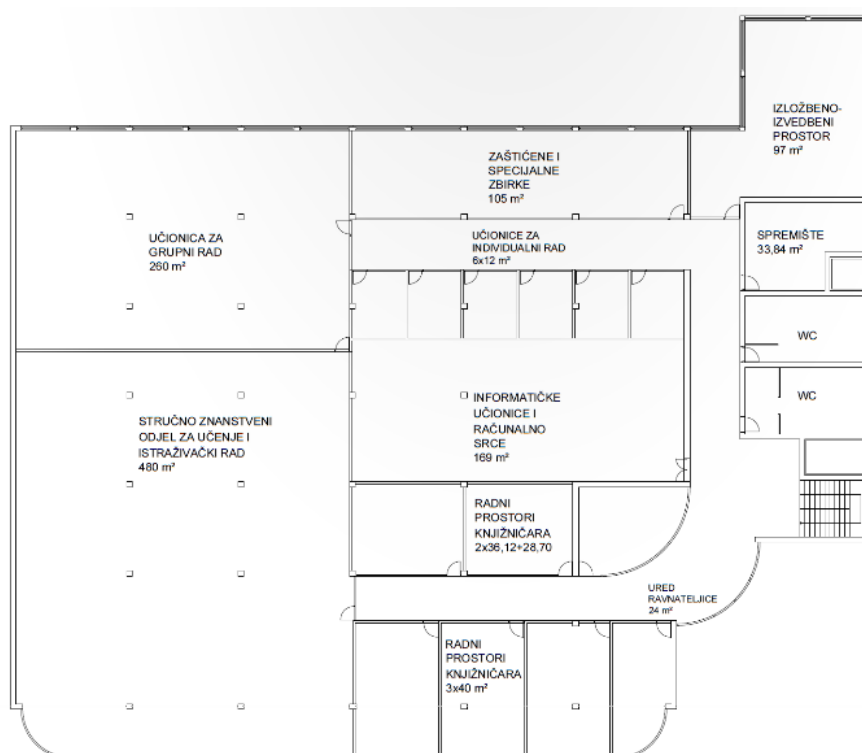
Prilog 10 – Tlocrt prizemlja prijedloga za novu zgradu

Prilog 11 – Tlocrt 1. kata prijedloga za novu zgradu

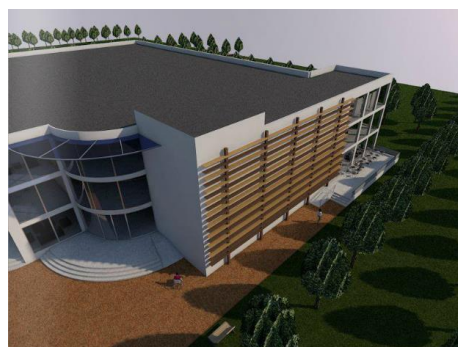
Prilog 12 – Tlocrt 2. kata prijedloga za novu zgradu

Prilozi 13-19 – Vizualizacija primjera nove zgrade (Sve preuzeto s: https://issuu.com/knjiznica.fran.galovic/docs/kakva_knji_nica_treba_koprivnici__. 7.7.2016.)

Prilog 13 – Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled na glavni ulaz

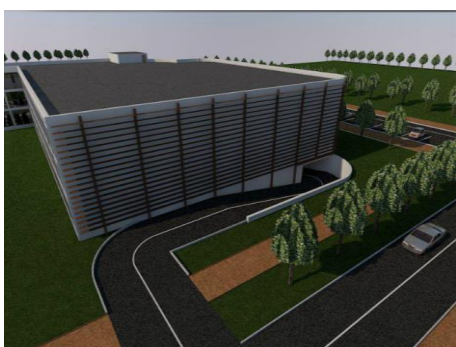
Prilog 14 - Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled na glavni ulaz i sjevernu stranu s kafićem

Prilog 15 - Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled na sjevernu stranu s kafićem

Prilog 16 - Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled na zapadnu stranu

Prilog 17 – Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled na južnu stranu i ulaz u podzemnu garažu

Prilog 18 – Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled s jugoistoka na zgradu i okruženje

Prilog 19 - Vizualizacija prijedloga nove knjižnice : pogled sa sjeveroistoka na zgradu i okruženje

Poštovani, na studiju bibliotekarstva izrađujem diplomski rad na temu zahtjeva za zgrade suvremenih knjižnica. Molim Vas da ispunite ovu anonimnu anketu.

Hvala, Valentina Mikec

1. **Dob** (zaokružite):

a. do 14 godina	d. 31-50 godina
b. 15-18 godina	e. 51-65 godina
c. 19-30 godina	f. od 65 godina nadalje

2. **Spol** (zaokružite):   **Ž**   **M**

3. **Koliko često posjećujete knjižnicu?** (zaokružite ili navedite)

- a) Nekoliko puta godišnje
- b) Jednom mjesečno
- c) Nekoliko puta mjesečno
- d) Jednom tjedno
- e) Češće od jednom tjedno

4. **Koje usluge i aktivnosti knjižnice koristite?**

(moguće je zaokružiti više od jednog odgovora)

a) Korištenje i/ili posudba knjiga	i) Čitateljski klub
b) Traženje informacija	j) Predavanja, tribine
c) Korištenje građe u čitaonici tiska	k) Međuknjižnična posudba
d) Posudba CD-a, DVD-a	l) Fotokopiranje, printanje, skeniranje, uvezivanje
e) Korištenje računala i/ili interneta	m) Neka druga usluga (navedite):
f) Predstavljanje knjiga	_____
g) Radionice (jezici, kreativnost, ekologija i sl.)	_____
h) Pričaonice	

5. Svaku od dolje navedenih tvrdnji ocijenite prema vlastitom mišljenju ocjenama

1 – uopće se ne slažem, 2 – uglavnom se ne slažem, 3 – niti se slažem, niti se ne slažem, 4 – uglavnom se slažem, 5 – u potpunosti se slažem.

Prostor knjižnice dovoljno je velik.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Prostor knjižnice je na dobroj lokaciji u gradu.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

U knjižnici ima dovoljno dnevnog svjetla.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

U knjižnici ima dovoljno mjesta za rad na računalima.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

U knjižnici ima dovoljno mjesta za rad u čitaonici.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

U knjižnici postoji odgovarajući prostor za djecu.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

U knjižnici postoji odgovarajući prostor za mlade.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Knjižnica ima dovoljno prostora za organizaciju raznih radionica.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Knjižnica ima dovoljno prostora za organizaciju izložbi.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Pristup knjižnici prilagođen je osobama s invaliditetom.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Zadovoljan/a sam smještajem knjižnične građe.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Dovoljno građe je dostupno u slobodnom pristupu.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Bilo bi dobro kada bi se knjižnica preselila u adekvatniji prostor.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

6. Jeste li zadovoljni prostorom knjižnice?

Obrazložite odgovor! (što smatrate pozitivnim, što nedostaje, što biste promijenili ...)

Prilog 21 – Popis pitanja za intervju s ravnateljicom Knjižnice „Fran Galović“ Koprivnica, dr. sc. Dijanom Sabolović-Krajina

1. Kojim prostorima trenutno raspolaže knjižnica?
2. Kako je trenutno oblikovan i organiziran prostor knjižnice (odjeli, prostor oko i unutar knjižnice, funkcionalnost, zaštita itd.)?
3. Kako se snalazite u trenutnim prostorima knjižnice?
4. Na što se najviše u vezi trenutnog prostora žale korisnici, a na što knjižničari?
5. Postoje li planovi za preseljenje knjižnice u neki novi i funkcionalniji prostor?
6. Što biste naveli kao glavne razloge preseljenja u novi prostor?
7. Koje smjernice/ideje koristite (ili planirate koristiti) pri planiranju nove zgrade?
8. Gdje bi trebala biti nova knjižnica i kako bi ona trebala biti organizirana?
9. Imate li neke dodatne, vlastite primjedbe/ideje/zapažanja u vezi knjižničnog prostora i njegove problematike?

Prilog 22 – Karta središta Koprivnice s označenim lokacijama sadašnje Knjižnice (crveni pravokutnik) i moguće lokacije za buduću Knjižnicu (plavi pravokutnik) (Preuzeto s: <https://www.google.hr/maps/place/Koprivnica/>. 14.7.2016.)

ZAHTJEVI ZA REDEFINIRANJEM PROSTORA I ZGRADA SUVREMENIH NARODNIH KNJIŽNICA:

Primjer Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica

Sažetak

U skladu sa suvremenim razvojem društva, informacijskim tehnologijama i novim potrebama korisnika i društvenog okruženja u cjelini, knjižnice trebaju mijenjati i nadograđivati svoje funkcije, uloge i djelatnosti. Kako bi to ostvarile, ključno je da imaju odgovarajuće zgrade i knjižnični prostor. Mnoge današnje narodne knjižnice u Hrvatskoj imaju potrebu za novim zgradama jer su smještene u neadekvatnim prostorima. Zbog toga postoji sve veća nužnost gradnje novih knjižnica kojima će one, osim zadovoljenja relevantnih potreba, dobiti arhitektonski i tehnološki zadovoljavajuće zgrade.

U kontekstu smjernica i zahtjeva za adekvatnim i funkcionalnim zgradama i prostorima suvremenih knjižnica istražen je primjer Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. U prvom dijelu rada analizirana je relevantna literatura, a u drugom je prezentirano istraživanje koprivničke knjižnice koje se sastojalo od analize slučaja, ankete, promatranja i intervjua. Potvrđena je glavna hipoteza da se uspješno prilagođava potrebama društva novim uslugama i djelatnostima, no ne i prostorom.

Ključne riječi: narodna knjižnica, knjižnične zgrade, knjižnični prostor, smjernice, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica.

THE NEED FOR REDEFINING CONTEMPORARY PUBLIC LIBRARY BUILDINGS AND SPACES:

Example of the „Fran Galović“ Public Library in Koprivnica

Summary

To keep up with contemporary society, with information technology development and new user needs and needs of society in general, libraries need to change and improve their functions, roles and activities. To do that, it is crucial for them to have appropriate buildings and library space. Many public libraries in Croatia are in need of new buildings because they are situated in inadequate spaces. Because of that, it is becoming apparent that we need to start raising new library buildings which will fulfill relevant needs and which will satisfy in terms of architecture and technology.

In context of the guidelines and requirements for contemporary library buildings, this paper presents the example of the “Fran Galović” Public Library in Koprivnica. Relevant works were analyzed in the first part of this paper. The second part presents research on the Koprivnica library which consists of a case study, a questionnaire, an observation method and an interview. Main hypothesis (The Koprivnica library is adjusting to society needs with new services and activities, but not with library space.) was confirmed.

Keywords: public library, library buildings, library space, guidelines, “Fran Galović” Public Library Koprivnica.

Biografija

Valentina Mikec rođena je 1992. godine u Koprivnici, s prebivalištem u Koprivničkim Bregima, gdje pohađa Osnovnu školu. U razdoblju od 2001. do 2009. godine pohađa i Umjetničku školu „Fortunat Pintarić“ u Koprivnici, gdje završava osnovnu glazbenu školu (u trajanju od šest godina) – smjer klasična gitara i tri godine glasovira. Od 2007. do 2011. godine pohađa Gimnaziju „Fran Galović“ u Koprivnici, gdje završava opći smjer. Iste godine upisuje preddiplomski studij povijesti umjetnosti i informacijskih i komunikacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu koji završava 2014. godine. Odmah nakon toga na istom fakultetu upisuje diplomski studij povijesti umjetnosti (nastavnički smjer) i bibliotekarstvo.

U slobodno vrijeme bavi se glazbom, čitanjem i istraživanjem.